

Terje Nilsen

**En undersøkelse av den indre sammenheng
i Metodistkirkens nattverdssyn, med særlig
henblikk på dokumentene This Holy
Mystery og Nådens Fellesskap**

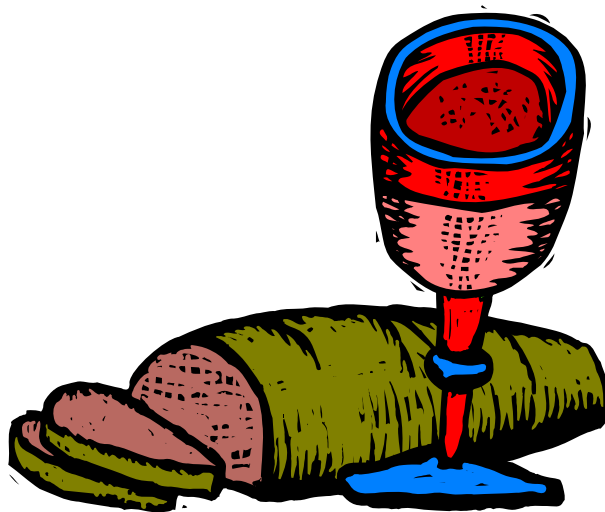
AVH 501–Masteravhandling (30 ECTS)

Master i teologi – Metodisme

2006 – Høst

Veileder: Førsteamanuensis Roar G. Fotland

Det Teologiske Menighetsfakultet

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	side 03
1.1:	Problemstilling.....	04
1.2:	Metode.....	05
1.3:	Avgrensning.....	06
1.4:	Begrepsavklaring.....	07
1.5:	Nådens Fellesskap.....	08
1.6:	This Holy Mystery.....	12
1.7:	Oppsummering.....	13
2.0	Nådemidler	14
2.1:	John Wesley og nådemidlene.....	14
2.2:	Situasjonsbestemte nådemidler.....	14
2.3:	Barmhjertighetsgjerninger.....	15
2.4:	Innstiftede nådemidler.....	16
2.5:	Nådemidlenes funksjon.....	17
2.6:	Nådemidlene i Metodistkirkens historie.....	18
2.7:	The United Methodist Church og nådemidlene.....	19
2.8:	Oppsummering.....	20
3.0	John Wesley og nattverden	21
3.1:	John Wesley og nattverdens plass i den troendes liv.....	21
3.2:	Kristi virkelige åndelige nærvær.....	23
3.3:	Mer om John Wesleys forståelse av nattverden.....	25
3.4:	John Wesley og den videre utvikling i kirken.....	27
3.5:	Oppsummering.....	27
4.0	Er det sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn?	29
4.1:	Nattverden og troens gave.....	30
4.2:	Nattverden og helliggjørelse.....	44
4.3:	Nattverden og kallet til tjeneste.....	54
4.4:	Nattverden og helbredelse.....	62
4.5:	Noen flere tema.....	68
4.6:	Metodistkirkens nattverdssyn og den svenske teksten om dom.....	69
5.0	Konklusjon	75
5.1:	John Wesley.....	75
5.2:	Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet.....	75
5.3:	Tilbake til kildene.....	76
5.4:	Ingen enkle svar på om det finnes en indre sammenheng.....	77
5.5:	Sluttord.....	78
	Litteraturliste	80

1.0 Innledning

I 1994 fikk jeg tilsendt Nådens fellesskap (NF). Dette dokumentet inneholder sluttrapporter fra tre læresamtaler som er ført mellom metodister og lutheranere.¹ Spørsmålet kom nærmest av seg selv: ”Mon tro hvordan Metodistkirkens nattverdssyn har stått seg i en økumenisk dialog”? Fra studietiden hadde jeg fått med meg teologiske overveielser om Kristi nærvær i det hellige måltid. Vi diskuterte om dette var et virkelig nærvær i elementene eller om Jesus Kristus var virkelig åndelig til stede i måltidet som helhet. Dette nærvær forstod vi også som en hjelp til å minnes Jesu død og oppstandelse. Merkelig nok var det ingen av oss studenter som tok til orde for at dette viktige sakrament kunne gi noe mer enn en påminnelse om Jesus Kristus. I ettertid har jeg sett at det kunne ha vært sagt mye mer om nattverden.

Ved første øyekast så jeg at temaet om Kristi nærvær var behandlet i dokumentet og at fremstillingen var preget av de klassiske standpunkt.² Jeg oppdaget imidlertid ganske snart at det bildet av nattverden som ble tegnet i dokumentet, øste av en rikdom som var mer eller mindre ukjent for meg. Her var det jo mye mer enn refleksjon rundt forståelsen av Jesu nærvær!³ Her sies det mye mer enn at nattverden er en påminnelse om Jesu død og oppstandelse. I NF blir det påstått:

Hans nærvær er reelt her og nå. Jesus Kristus, med alt han har oppnådd for oss gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse, gir seg selv til oss i dette måltid. Han bringer sitt livgivende legeme og blod gjennom brød og vin til alle som tar del i måltidet og tar imot ham i tro.[...] I dette møte med den levende Kristus blir vi styrket i vår tro, vårt håp og vår kjærlighet, og vårt fellesskap med kirkens Herre og lemmene på hans legeme blir fornyet og fordypet.[...] Styrket av dette måltid blir vi sendt ut i verden igjen for å være budbærere og tjenere for Guds kjærlighet gjennom engasjement for fred, rettferdighet og forsoning midt i konfliktene, kampene og håpet i vår verden og vår tid.⁴

Dette avsnittet berører så mange sider ved det kristne liv. Det skrives om tjeneste, en styrket tro og en tro som skal være virksom for andre. Dette satte tankene i sving.

I løpet av de tre siste årene har jeg vært deltidsstudent ved Det Teologiske Menighetsfakultet. Studiet har også vært knyttet til Metodistkirkens Studiesenter. Dette har ført meg mange skritt

---

¹ Disse læresamtaler mellom metodister og lutheranere er ført på internasjonalt plan, i Sverige og i Norge. Nådens fellesskap har undertittel: Rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke.

² Nådens fellesskap 1994: 20.

³ Ibid: 45 og 46.

⁴ Ibid: 46.

nærmere John Wesley og gitt meg et innblikk i wesleyforskningen som i den senere tid har pågått innenfor The United Methodist Church (UMC).⁵ Randy L. Maddox skriver følgende om denne forskningen:

While there is plenty of reason to question how widely Wesley is known or appreciated in Methodist churches at large, he has certainly received more attention from Methodist scholars in the last four decades than at any time previously.⁶

Her kommer det frem at interessen for John Wesley, i alle fall på kirkens læresteder, har vokst betraktelig i løpet av de siste årene.

UMC vedtok på Generalkonferansen i 2004 dokumentet This Holy Mystery (THM)⁷ som sitt offisielle syn på nattverden.⁸ Da jeg leste THM oppdaget jeg at det viste svært lite til de økumeniske læresamtaler, men mye til John Wesley. Her så det også ut til å være enda mer åndelig rikdom knyttet til nattverden enn i Nådens fellesskap. Nå hadde jeg et dokument som kunne hjelpe meg til å se hvordan kirkens syn hadde stått seg i NF. Metodistene hadde skrevet under på et økumenisk læredokument og vedtatt sitt eget. Jeg ble nysgjerrig. Dette ville jeg undersøke nærmere!

1.1 Problemstilling

Når jeg nå har fått anledning til å arbeide med Metodistkirkens nattverdssyn tolv år etter at NF ble utgitt, blir det viktig for meg å få svar på noen spørsmål. Samtalegruppens medlemmer uttaler seg i en konsensuserklæring,⁹ men ulikheter blir også tydeliggjort. I oppgaven vil jeg komme inn på tema som: Hva er egentlig Metodistkirkens nattverdssyn? Hvor kommer John Wesley inn i bildet? Har kirkens syn utviklet seg på 18- og 1900-tallet? Det siste spørsmålet er vesentlig aktualisert etter at Generalkonferansen vedtok This Holy Mystery. Følgende blir hevdet i dette dokumentet:

The Methodist movement in eighteenth – century England was an evangelical movement that included a revival of emphasis on the sacraments. The Wesley's recognized the power of God

---

⁵ Helliesen, 2006: 11, Kirken [The United Methodist Church] ble dannet i 1968, som et resultat av sammenslåingen av "The Methodist Church" og "The Evangelical United Brethren Church".

⁶ Maddox 1998: 223/224.

⁷ This Holy Mystery presenteres senere i kap. 1.6: Offisielt læredokument for The United Methodist Church..

⁸ This Holy Mystery, 2004: 1, bunnstekst.

⁹ Nådens fellesskap, 1994: 14, avsnitt a..

available in the Lord's Supper and urged their followers to draw on that power by frequent participation.¹⁰

Jeg vil legge størst vekt på å drøfte Metodistkirkens nattverdssyn, slik det kommer til uttrykk i This Holy Mystery, i forhold til Nådens fellesskap.¹¹ Er det kongruens i synet på nattverden i This Holy Mystery og Nådens fellesskap? Hvor er de konsistente og hvor er de inkonsistente? Vil arbeidet med dette tema vise at Metodistkirken med årene har endret syn på nattverden eller har man klart å bevare en indre sammenheng?¹² Det er en kjent sak at fusjoner bidrar til å utvikle egenart og selvstendighet. Fusjoner har ofte hatt en tendens til å ha motsatt virkning. Jeg er på det rene med at samarbeidsavtaler som Nådens fellesskap ikke uten videre kan sammenlignes med fusjoner, men det er allikevel snakk om to kirkesamfunn som ønsker å nærme seg hverandre. Kan vi kjenne igjen noen av mekanismene? Jeg tror konfesjoner som inngår samarbeidsavtaler har godt av å se på om man innenfor disse rammer er i stand til å ta vare på sin egenart. Jeg vil arbeide med følgende problemstilling: I hvilken grad er det mulig å påvise en indre sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn, med særlig henblikk på dokumentene This Holy Mystery og Nådens fellesskap?

1.2 Metode

Metoden jeg vil bruke er litteraturstudium. Det er This Holy Mystery og Nådens fellesskap som er primærkilder. Sistnevnte inneholder 3 sluttrapporter:

1. Rapport fra den internasjonale luthersk – metodistiske samtalegruppe.
2. Rapport fra samtalegruppen mellom Svenska Kyrkan og Metodistkyrkan i Sverige.
3. Rapport fra samtalegruppen mellom Den norske kirke og Metodistkirken.¹³

Jeg vil presisere at min bruk av Nådens fellesskap omfatter alle sluttrapportene. Det betyr at jeg henter stoff til drøftingen fra den internasjonale, svenske og norske teksten.

Problemstillingen er gitt følgende ramme og belysning: Dersom vi skal forstå Metodistkirkens nattverdssyn, må vi ha kunnskap om kirkens syn på nådemidlene. I kapittel 2 skriver jeg om John Wesley og kirkens forståelse av nådemidlene. Wesley er en betydelig bidragsyter til det

---

¹⁰ This Holy Mystery, 2004: 5, nederste avsnitt.

¹¹ Nådens fellesskap er et økumenisk læredokument og har også til hensikt å gi uttrykk for metodistisk nattverdssyn.

¹² This Holy Mystery, 2004: 6, nest nederste avsnitt.

¹³ Nådens fellesskap, 1994: 28 og 64.

nattverdssyn vi finner i *This Holy Mystery*. I kapittel 3 presenterer jeg Wesleys nattverdslære og – praksis. I kapittel 4 drøfter jeg synet på nattverden i *This Holy Mystery* versus Nådens Fellesskap. Aktuelle tema for drøftingen henter jeg fra *This Holy Mystery*. Her viser jeg også forbindelsen til John Wesley og utviklingen av kirkens nattverdssyn på 18- og 1900tallet. I kapittel 5 oppsummerer jeg de resultater jeg har funnet og svarer på om dokumentene viser en indre sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn.

1.3 Avgrensning

Nådens fellesskap viser at samtalegruppene blant annet har behandlet tema som dåp, nattverd, kirken og embete.¹⁴ Selv om store deler av Nådens fellesskap står meget sentralt i oppgaven, begrenser min undersøkelse seg til det stoffet som omhandler nattverden. Oppgaven vil heller ikke omfatte en generell drøfting av nattverden og de forskjellige syn som finnes på dette måltid innenfor de ulike kirker. Selv om det i NF er sluttrapporter fra læresamtaler som er ført mellom metodister og lutheranere, vil jeg ikke presentere og drøfte den lutherske nattverdsforståelse. Dette fordi problemstillingen ikke etterspør en slik fremstilling og drøfting. Jeg vil allikevel i drøftingsdelen, der hvor det er viktig for at Metodistkirkens nattverdssyn skal komme klarere frem, komme inn på hvordan Martin Luther fremstiller nattverden i den store katekisme. Jeg viser noen ganger også til lutherske teologer.

De tre samtalegruppene har også hatt kjennskap til andre økumeniske læredokument. Det er det såkalte Limadokumentet,¹⁵ som ble utarbeidet innen Faith and Order kommisjonen ved Kirkenes Verdensråd i 1982. Dets egentlige tittel er Baptism, Eucharisti, Minsitry. Det blir derfor også kalt for BEMdokumentet. I Sverige har de hatt to forskjellige samtalegrupper. Disse fungerte til ulike tider. Den siste svenske gruppen (1990 – 1991) og den norske samtalegruppen (1991 – 1994) har også hatt tilgang til sluttrapporten fra læresamtaler som er ført i Tyskland mellom Den evangelisk – metodistiske kirken og Den forente evangelisk-lutherske kirken. Disse samtaler ble avsluttet i 1987 og sluttrapporten derfra heter:

Vom Dialog zur Kanzel- und Abendmahlsgemeinschaft. Eine Dokument der Lehrgespräche und der Beschlüsse der kirchenleitenden Gremien. Herausgegeben vom Lutherischen Kirchenamt und von der Kirchenkanzlei der Evangelisch- methodistischen Kirche. Hannover, 1987.¹⁶

---

¹⁴ Nådens fellesskap, 1994: 11 – 24. De 3 samtalegruppene har behandlet ulike tema, men den norske støtter seg på de andre og behandler selv tema som dåp, nattverd og embete.

¹⁵ Verbum Forlag, 1983: Norsk tittel: Dåp, nattverd og embete.

¹⁶ Nådens fellesskap, 1994: 68.

Dette viser at nattverden har vært et tema for økumeniske læresamtaler, men det er ikke min oppgave å påvise en eventuell sammenheng mellom THM, NF og andre økumeniske læredokument. Jeg skal vise om Metodistkirkens nattverdssyn kommer til uttrykk i Nådens fellesskap, for å svare på om kirkens syn har vært konsistent. Det er et aktuelt spørsmål om i hvor stor grad samtalegruppene har latt seg inspirere av Limadokumentet og andre økumeniske læredokument, men det må andre skrive om.

1.4 Begrepsavklaring

Jeg bruker ulike begreper om nattverden, som for eksempel det hellige måltid, måltidet, Jesu siste måltid, det siste måltid, takkemåltid, minnemåltid. Disse er å betrakte som synonyme begreper. Jeg definerer ingen nyanser i oppfatningen av nattverden inn i de ulike begreper.

Hver gang jeg bruker uttrykket "kirkens nattverdsteologi" og "kirkens nattverdsforståelse" mener jeg "Metodistkirkens nattverdsteologi" og "Metodistkirkens nattverdsforståelse."

Med "sluttrapport" mener jeg teksten fra en av samtalegruppene. Det vil komme frem av sammenhengen hvilken sluttrapport jeg referer til. "Sluttrapport" og begrepet "tekst", når jeg refererer til Nådens fellesskap, er synonyme begreper.

Med "samtalegruppe" mener jeg den gruppe av teologer som står bak hver sin sluttrapport.

Metodistkirken i Norge og Metodistkyrkan i Sverige er fra 1968 en del av The United Methodist Church og derfor er This Holy Mystery også offisielt læredokument for disse kirker.¹⁷ This Holy Mystery er skrevet på engelsk og jeg siterer fra dokumentet på originalspråket. Jeg oversetter de aller fleste steder ikke sitat fra annen litteratur på engelsk eller svensk.

The United Methodist Church har ikke gitt ut en ny "Book of Worship"(BOW) etter at This Holy Mystery ble vedtatt. Liturgisiteter er hentet fra Ritualbok for Metodistkirken i Norge, samtidig som jeg viser til tekster i "Book of Worship" som har til hensikt å uttrykke det samme. Den siste utgave av BOW er fra 1992.¹⁸

---

¹⁷ Molland, 1976: 252.

¹⁸ Book of Worship er en omfattende liturgibok for UMC.

1.5 Nådens fellesskap

Her vil jeg gi en kort presentasjon av sluttrapporten fra hver av de tre samtalegruppene.

1.5.1 Den internasjonale teksten

Den internasjonale samtalegruppen bestod av teologer oppnevnt av Det Lutherske Verdensforbund og Metodistkirkens Verdensråd.¹⁹ To av disse var professor Lars Østnor fra Norge, som var oppnevnt av Det Lutherske verdensforbund, og professor Peder Borgen fra Norge, som var oppnevnt av Metodistkirkens Verdensråd. Gruppen fungerte fra 1979 og leverte sin sluttrapport i juni 1984. Denne blir kalt: "Kirken - nådens samfunn".²⁰

Gruppen uttaler seg om følgende tema: Skriftens autoritet, frelse av nåde ved tro, kirken, nådemidler, dåp, nattverd, kirkens oppdrag. Tema som "nådemidler" og "nattverd" ble behandlet på gruppens møte i North Carolina i USA i tiden 20. – 26. mars 1983. På dette tidspunkt fungerte også den første svenske samtalegruppen. Det pekes på konvergens og divergens. Gruppen uttaler seg om nattverden i seks punkter.²¹ Det vises til ulik historisk kontekst for metodister og lutheranere for utviklingen av nattverdlæren. Det sies videre at begge kirkesamfunn vil hevde at nattverden er et av de viktigste nådemidler. Det er kraften i Kristi skaper- og løftesord som virker i nattverden. Det blir så påstått:

Vi bekrefter sammen at nattverden ikke bare er et ytre tegn, men et virkekräftig tegn på det frelsende nærvær til den oppstandne Herre Jesus Kristus. Hans nærvær er reelt her og nå.²²

I rapporten blir det understreket at måltidet styrker kommunikantens tro, håp og kjærlighet og at dette håp også gjelder for det evige liv. Det pekes på at den nattverdsøkende går fra måltidet styrket i sin tjeneste for Gud og medmennesker. De avslutter sin rapport med å si at nattverden er et takkemåltid og at den har fått en større plass i begge kirker i løpet av de senere år. Gruppen anbefaler at kirkene tar nødvendige skritt for å erklære og etablere fullt fellesskap i forkynnelse og forvaltning av sakramentene. I sluttrapporten er det imidlertid tatt med en dissens fra Lars Østnor. Den er som følger:

Som medlem av den luthersk – metodistiske felleskommissjon er jeg helt enig i at vi i stor utstrekning har nådd enighet i de teologiske spørsmål som er blitt diskutert. Sannsynligvis er det omfattende konsensus mellom oss når det gjelder enkelte læremessige emner som ikke har stått på

---

¹⁹ Nådens fellesskap, 1994: 63.

²⁰ Ibid: 29.

²¹ Ibid: 45/46.

²² Ibid: 46.

vår dagsorden (som læren om Gud, eskatologien osv). I noen av de sentrale spørsmål som er blitt drøftet, er det konvergens i synspunkter, men ennå ikke full enighet, noe denne rapporten selv endelig viser (f. eks. helliggjørelsen, dåpen, nattverden). Andre viktige emner har ikke blitt tilstrekkelig klargjort av oss og blir derfor anbefalt for videre samtale (f. eks. læren om mennesket, om synden og om nåden). Alle disse emner er av stor betydning for denne dialogs saksområder. Grunnlag for kirkeenhet i form av fullt prekestol – og alterfellesskap er ifølge luthersk forståelse enighet ”om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene” (Den augsburgske bekjennelse, artikkel 7). Etter min oppfatning er det ennå ikke etablert et tilstrekkelig, teologisk grunnlag mellom metodistiske og lutherske kirker for å ta et så avgjørende skritt. Imidlertid støtter jeg anbefalingen om å besørge prekestolbytte og gjensidig gjestfrihet ved Herrens bord, på grunnlag av det våre kirker allerede har felles. Videre teologisk samtale er nødvendig i håp om å nå fram til en konsensuserklæring som vil gjøre fullt prekestol – og alterfellesskap mulig.²³

Lars Østnor hevder her at det ikke er oppnådd nok enighet om sakramentene og at videre samtaler er nødvendige for å opprette fullt alterfellesskap.

1. 5. 2 Den svenske teksten

Den første svenske samtalegruppen fungerte fra 1979 til 1985. Biskop emeritus for Metodistkirken i Norden og Baltikum, Ole E. Borgen, var medlem av denne, som representant fra Metodistkyrkan i Sverige. Biskopsmøtet i Svenska Kyrkan mente det var behov for ytterligere læremessige avklaringer. Det henvendte seg samtidig til andre kirkesamfunn med tanke på å få i stand økumeniske læresamtaler, men besluttet å prioritere dialogen med Metodistkirken. Gruppe nummer to var derfor i virksomhet fra 1990 til 1991.²⁴ Begge gruppene legger til grunn ”Kirken - nådens samfunn” for sine samtaler. I Nådens fellesskap fremstår de med en sluttrapport og denne tar opp følgende tema: Gud, rettferdiggjørelse, helliggjørelse, ordet, dåp, nattverd og embete. Den svenske teksten har god struktur og uttaler seg om nattverden i seks punkter.²⁵ Nattverden som Den hellige ånds verk, hvor det sies at det er Ånden som virker helliggjørelse, nattverden som minnemåltid, med en forkynnelse av Jesu forsoningsverk, nattverden som offer- og forlatelsesmåltid, der det pekes på at måltidet gir syndstilgivelse, nattverden som fellesskapsmåltid, med betoning av fellesskapet mellom den troende og Kristus, nattverden som takkemåltid, med takk for at gudsrikets krefter er virksomme her i tiden. Det skrives at nattverden skal forrettes av ordinerte prester. Det sies at

---

²³ Nådens fellesskap, 1994: 57.

²⁴ Ibid: 65.

²⁵ Ibid: 79/80/81.

kommunikantens tro eller vantro ikke ”[...] påvirker [...] det som skänkas i nattvarden”.²⁶ I denne forbindelse understrekes det at måltidet for den troende blir til salighet, mens det for den ubotferdige blir til dom.²⁷ Rapporten anbefaler fullt alter – og sakramentfelleskap mellom kirkene.²⁸

1. 5. 3 Den norske teksten

Metodistkirken i Norge vedtok på Årskonferansen i 1986 at ”Kirken – nådens samfunn” gir grunnlag for et gjensidig og utvidet nattverdfellesskap med Den norske kirke. Rapporten ble også behandlet på Kirkemøtet for Den norske kirke i 1986 og der vedtok de følgende:

Konklusjonen ble at en ikke fant at tiden var inne til å opprette fullt fellesskap om ord og sakrament. Begrunnelsen var at de teologiske divergenser som ennå gjenstår, er av så sentral betydning at det ennå ikke foreligger en slik grad av læremessig konsensus som vi anser som nødvendig for etablering av fullt kirkemedlemskap.²⁹

Jeg regner med at dissensen fra Lars Østnor var utslagsgivende for konklusjonen på Kirkemøtet. Dette førte samtidig til ønsket om å fortsette med de teologiske læresamtaler.

Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke og Metodistkirken i Norge³⁰ oppnevnte så sent som i 1991 en samtalegruppe for lærespørsmål. Denne gruppens arbeid bygger også på ”Kirken - nådens samfunn.” Dialogen mellom Metodistkyrkan i Sverige og Svenska Kyrkan danner også bakgrunn for den norske gruppens arbeid.³¹

Rapporten fra den norske gruppen kom i 1994 og er delt i tre hoveddeler. Del en presenterer gruppen og dens mandat.³² Lars - Erik Nordby fra Metodistkirken og Geir Hellemo fra Den norske kirke har fungert som ledere. I forordet sies det:

Det er også vesentlig at vårt arbeid og det dokument vi nå presenterer, sees i lys av den videre økumeniske samtale mellom våre kirker og læreøkumenisk arbeid generelt. Dette er omtalt forholdsvis utførlig i innledningskapitlet. Vi har ikke ønsket eller funnet det nødvendig å ta opp igjen spørsmål våre kirker tidligere har drøftet på en tilstrekkelig måte. Spesielt vil vi minne om at

---

²⁶ Nådens fellesskap, 1994: 81, øverst på siden.

²⁷ Ibid: 81, øverst på siden.

²⁸ Ibid: 84.

²⁹ Ibid: 9.

³⁰ Ibid: 4.

³¹ Ibid: 11 / 12.

³² Ibid: 4.

de vedlagte tekster fra den internasjonale metodistisk – lutherske dialog og fra dialogen mellom Svenska kyrkan og Metodistkyrkan i Sverige, leses som supplement til vår framstilling.³³

Den norske gruppen står altså ikke for et syn på nattverden som uttrykker uenighet med den internasjonale og svenske samtalegruppen. Tvert imot, gruppen gir sin tilsutning til det syn som kommer fram i de nevnte læresamtaler.

Del to tar opp spørsmål omkring dåp, nattverd og embete.³⁴ Gruppen uttaler seg om nattverden i seks punkter. Det understrekes at nattverden er et nådemiddel og at Kristus har lovt å være tilstede i måltidet. De sier videre at nattverden gir virkelig del i Kristus og at Kristus blir gitt til alle som tar del i måltidet. De påpeker at Kristi reelle nærvær uttrykkes gjennom den helhetlige feiringen av måltidet. Nattverden som minnemåltid er ikke bare et minne, men viser til den fortsettende virkning Kristi frelsesverk har. De uttaler seg om syndstilgivelse, helliggjørelse og tjeneste på denne måten:

Dette innebærer at vi i nattverden mottar syndenes forlatelse og alle de øvrige velsignelser som Kristus har brakt oss, så som liv og udødelighet. Styrket av dette måltid i tro, håp og kjærlighet, blir vi sendt ut i verden for å være budbærere for fred, rettferd og forsoning.³⁵

Det blir hevdet at nattverden understreker fellesskapet mellom de troende og Kristus, samt fellesskapet mellom de troende. Gruppen peker på at nattverden i den senere tid har fått en forsterket karakter av å være eukaristi.

Del tre er en anbefaling av og et forslag til en avtale mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke, hvor de to kirkesamfunn utfordres til å anerkjenne hverandre og forplikte seg til et utvidet kirkefellesskap.³⁶ 26. januar 1997 ble avtalen signert og overlevert de respektive kirkesamfunn under en felles festgudstjeneste i Fredrikstad domkirke.

---

³³ Nådens fellesskap, 1994: 2.

³⁴ Ibid: 15/20/22.

³⁵ Ibid: 20/21.

³⁶ Ibid: 25.

1.6 This Holy Mystery

This Holy Mystery ble utarbeidet av General Board of Discipleship.³⁷ Dokumentet ble lagt frem for Generalkonferansen i The United Methodist Church i 2004.³⁸ Generalkonferansen, som er øverste beslutende organ i UMC, vedtok 06.mai 2004, This Holy Mystery som kirkens offisielle nattverdsdokument.³⁹

This Holy Mystery består av tre deler. Den første delen kommenterer de ulike navn på måltidet. Det redegjøres også for nattverdets plass i kirken i tiden etter John Wesley.⁴⁰ Deretter utvikles selve teologien i sakramentet.⁴¹ Her blir Metodistkirkens syn sammenlignet med andre tradisjoner, samtidig som måltidet blir forstått med utgangspunkt i Det nye testamentet (NT). Det påstås at det finnes seks forskjellige innfallsvinkler i NT til nattverden. Disse seks er takk, fellesskap, minne, helliggjørelse, Den hellige ånd, eskatologi.⁴² Det blir deretter hevdet at kommunikanten får del i følgende syv kvaliteter: troens gave, åndelig næring, helliggjørelse, helbredelse, tjeneste, misjon og evig liv.⁴³ Disse syv kvaliteter blir så omtalt.

I del to skrives det om hvordan mennesker i dag kan erfare de teologiske sannheter knyttet til nattverden. Overskriften er talende: "Christ is here – experiencing the Mystery".⁴⁴ Deretter utlegges det hvordan vi erfarer Kristi nærvær og hva det vil si at Kristus kaller den enkelte. Kapitlet drøfter også hva som ligger i uttrykkene verdighet og uverdighet.

Den tredje delen har overskriften: "The Basic Pattern of Worship: A Service of Word and Table".⁴⁵ Denne er en drøfting av spørsmål om praksis og kirkelige ordninger knyttet til måltidet.⁴⁶ Her diskuteres blant annet: Hvem kan forrette? Hvem kan være med å dele ut elementene? Hvordan skal bordet dekket? Hva gjør vi med innviede elementer som ikke blir brukt? Hva er riktig hygiene?⁴⁷ Det går frem av teksten at praksis gjenspeiler teologien.

---

³⁷ General Board of Discipleship er et utvalg i The United Methodist Church som arbeider med lærespørsmål.

³⁸ This Holy Mystery, 2004: 1.

³⁹ Ibid: 33.

⁴⁰ Ibid: 2.

⁴¹ Ibid: 7.

⁴² Ibid: 8.

⁴³ Ibid: 9/10.

⁴⁴ Ibid: 11.

⁴⁵ Ibid: 16.

⁴⁶ Ibid: 21.

⁴⁷ Ibid: 27.

1.7 Oppsummering

I løpet av de siste ca. 25 år er det utgitt flere økumeniske læredokument. Nådens fellesskap er ett av dem. Det er et omfattende dokument som også behandler nattverden på en grundig måte. Det inneholder sluttrapporter fra tre samtalegrupper og disse anbefaler at de aktuelle kirkesamfunn åpner for fullt alter- og nattverdfellesskap. Det er ingen tvil om at det er oppnådd konsensus i en del spørsmål. Dokumentene signaliserer imidlertid også divergens. Det er en ting å si at Kristus er tilstede i nattverden, men spenningsnivået i en samtale vil stige mye når man skal si noe om hvordan Kristi nærvær skal forstås.

This Holy Mystery er også et omfattende dokument. Det tar for seg alle sider ved Metodistkirkens nattverdssyn og - praksis.⁴⁸ This Holy Mystery er UMC's offisielle lære om nattverden og i dokumentet sies det mye om hvilken effekt nattverden har på kommunikanten.

---

⁴⁸ This Holy Mystery, 2004: 33.

2.0 Nådemidler

Dersom man skal forstå den plass nattverden har hatt i Metodistkirken og den betydning den nå er gitt gjennom This Holy Mystery, må man vite noe om John Wesleys og kirkens forhold til nådemidlene. I dette kapitlet presenterer jeg først John Wesleys syn på nådemidlene og viser hvilken funksjon han tilla dem. Deretter peker jeg på nådemidlenes plass i The United Methodist Church.

2.1 John Wesley og nådemidlene

John Wesley står for et trefoldig syn på Guds nåde.⁴⁹ Han forkynte den forutgående, rettferdiggjørende og helliggjørende nåde.⁵⁰ Guds nåde går foran mennesket, før rettferdiggjørelse ved tro. Den kommer etter rettferdigjørelsen som helliggjørende nåde.⁵¹ Denne nåde følger altså mennesket før troen, i troen og etter troen. Nåden er alltid tilgjengelig, uansett hvor langt man er kommet i sitt liv med Gud. Wesley så på nåden som en dynamisk kraft fra Gud. Dette nådesyn preger John Wesleys arbeid med nådemidlene. Slik er Wesleys definisjon av et nådemiddel:

Med nådemiddel menar jag yttre tecken, ord eller handlingar, som Gud instiftat och anbefalt för det ändamålet att vara regelmässiga kanaler, varigjennom han kan förmedla till människorna sin förekommande, rättfärdiggörande eller helgande nåd.⁵²

John Wesleys interesse for nådemidlene har derfor sin grunn i deres evne til å fremme de ulike sidene ved Guds nåde, ikke minst den helliggjørende. Wesley hevdet bestemt at den vanlige måten mennesket kunne erfare Guds nåde på, var gjennom nådemidlene.⁵³

2.2 Situasjonsbestemte nådemidler

Finnes det bare et avgrenset sett med nådemidler? På det spørsmålet svarer John Wesley nei. Selv om han fremholder at det i kirken finnes innstiftede nådemidler, vil han ikke være med på å begrense nådemidlene til bestemte kataloger.⁵⁴ Han skriver også om de situasjonsbestemte nådemidler. Til disse hører blant annet klassemøter og den metodistiske

---

⁴⁹ Eimir, bind II 1970: 378, Wesleys preken om den bibelske frelsesveg.

⁵⁰ Chilcote, 2002: 87.

⁵¹ Nilsen, 1958: 32.

⁵² Eimir, bind I 1970: 194, Wesleys preken om Nådemidler. Konversasjonsleksikon, 1978: har følgende definisjon på nådemidler: De midler som Guds nåde formidles gjennom [...] Disse er Ordet og sakramentene. Wisløff, 1979: 9 definerer: Et nådemiddel vil si et middel hvorved Gud meddeler sin nåde.

⁵³ Maddox, 1994: 193.

⁵⁴ Meistad, 1992: 201.

vekkelse i England. Maddox skriver slik om situasjonsbestemte nådemidler, som han kaller for "Extraordinary Means of Grace":

Indeed one of the central features of the Methodist revival was Wesley's expectation that his people would avail themselves of *both* the traditional means of grace present in Anglican worship and such distinctive means as class meetings, love feasts and covenant renewal services.⁵⁵

Ole E. Borgen skriver om "prudential means": "Prudential means may vary according to the person's needs and the circumstances, thus showing Wesley's implicit concern for man's particular historical situation".⁵⁶ Tore Meistad kommenterer slik:

Endelig reknet han med **situasjonsbestemte** <prudential> nådemidler. Det kunne være personer eller bevegelser som oppreises av Gud for å fullføre et bestemt oppdrag. Han reknet for eksempel med at metodismen var et slikt situasjonsbestemt nådemiddel, gitt av Gud til Den engelske kirken og Englands befolkning på 1700- tallet.⁵⁷

Situasjonsbestemte nådemidler viser at Guds nåde gis til en bestemt situasjon.⁵⁸ De kunne i følge Wesley være ulike ut ifra forskjellige historiske forhold. John Wesley står med andre ord både for en institusjonell og kontekstuell forståelse av nådemidlene.⁵⁹

2.3 Barmhjertighetsgjerninger

John Wesley spør:

But are they [innstiftede nådemidler] the only means of grace? Are there no other means than these whereby God is pleased, frequently, you ordinarily to convey his grace to them that either love or hear him? Surely there are works of mercy, as well as works of piety, which are real means of grace.⁶⁰

Her kaller John Wesley de innstiftede nådemidler for "works of piety", men er det slik at han sidestiller "works of mercy", altså barmhjertighetsgjerninger, med situasjonsbestemte nådemidler? Litteratur om emnet kommenterer ulikt, men jeg tror ikke John Wesley egentlig ønsket å gjøre det. Øyvind Helliesen sidestiller disse to gruppene i sin masteroppgave om

---

⁵⁵ Maddox, 1994: 194.

⁵⁶ Borgen, 1972: 105.

⁵⁷ Meistad, 1992: 197.

⁵⁸ Ibid: 196.

⁵⁹ Maddox, 1994: 194.

⁶⁰ Wesley Works, 3: 385, "On Visiting the Sick" .

”den kristne samtale som det glemte nådemiddel”.⁶¹ Han støtter seg på Steve Harper som skriver: ”Wesley divided the means of grace into two categories- works of piety (the instituted means) and works of mercy (the prudential means)”.⁶² Jeg synes det er mye som tyder på at dette ikke er en dekkende definisjon på ”prudential means”. Rebekah Miles definerer ”works of mercy” slik: ”Doing works of mercy means doing good to one’s neighbour”.⁶³ Dette er en definisjon av barmhjertighetsgjerninger som ikke inkluderer klasse møter og metodistvekkelsen. Jeg tror den er i tråd med John Wesleys bruk av betegnelsen ”works of mercy” og dermed blir situasjonsbestemte nådemidler knyttet til hendelser i tiden som ikke har karakter av å være direkte gode gjerninger. Det tenkes altså ulikt om i hvilken grad barmhjertighetsgjerninger hører med som en undergruppe til situasjonsbestemte nådemidler eller ikke. Jeg synes beskrivelsen av John Wesleys tenkning blir klarest når barmhjertighetsgjerninger skilles ut som en gruppe av nådemidler. Wesley selv skiller mellom ”works of piety”, ”works of mercy” og ”prudential means”.⁶⁴ Barmhjertighetsgjerninger er nådemidler med dobbel virkning: Det å gjøre gode gjerninger formidler Guds nåde til mottakeren, men også til giveren, ettersom barmhjertighetsgjerninger hjelper giveren til vekst i helliggjørelse.⁶⁵

2.4 Innstiftede nådemidler

John Wesley regnet vanligvis følgende nådemidler til de innstiftede: Bønnen, nattverden, ordet, menigheten og faste.⁶⁶ Wesley brukte også ”Christian Conferencing” om menigheten. Han nevner de innstiftede nådemidler på flere steder. Ole E. Borgen har gått igjennom listene og han presenterer denne oversikten:

In sixty-eight places where he lists two or more of these means, prayer heads the list being mentioned sixty-one times, the Lord’s Supper fifty-nine times, the Word [...] fifty-four times, fasting twenty-nine, and Christian Conference (church, assembling together) twenty-eight times.⁶⁷

Selv om listene ikke inneholder dåpen, mente John Wesley at den var et nådemiddel. Ole E. Borgen kommenterer dette:

---

⁶¹ Helliesen, 2006: 30/31/31.

⁶² Chilcote, 2002: 87.

⁶³ Ibid: 99.

⁶⁴ Borgen, 1972: 105, siterer Wesley fra 1731 hvor uttrykket ”prudential means” blir brukt.

⁶⁵ Marquardt, 2000: 99. Marquardt kommenterer slik når han skal fremstille forutsetninger for Wesleys sosialetikk: Good works were both the consequence of renewal through grace and a means for advancing and perfecting the sanctification of the justified person.

⁶⁶ Borgen, 1972: 106.

⁶⁷ Ibid: 106.

In no place does he mention Baptism among the other means of grace. Nevertheless, there is no doubt that Wesley considers it a powerful means of grace. Why he omits Baptism from the usual lists of ordinances, can only be conjectured.⁶⁸

Det er sannsynligvis en ganske enkel forklaring på at sakramentet er utelatt fra listene. Dåpen skjer en gang i livet, og skal ikke brukes regelmessig, slik som andre nådemidler.⁶⁹

2. 5 Nådemidlenes funksjon

Her vil jeg bare skrive kort om John Wesleys syn på nådemidlenes funksjon, fordi temaet blir grundig behandlet i forbindelse med kapittel 4 og nattverden.

2. 5. 1 Guds kraft og Guds karakter

John Wesley hevder videre at et nådemiddel har to funksjoner. Det hjelper den troende til å oppleve Guds nærvær. Dette nærvær fyller den troende med kraft. Regelmessig bruk av nådemidler leder også til at den troende blir kjent med Guds vesen.⁷⁰ Disse erfaringer støtter helliggjørelsesprosessen i den troende. Dette gjelder ikke bare noen av nådemidlene, men er uttrykk for en prinsipiell forståelse av dem.⁷¹ John Wesley sier at det alltid er mulig å vokse i livet med Gud. Rettferdiggjørelse ved tro blir sett på som inngangsporten til dette liv, et liv som blir forstått som en prosess. Nådemidlene er nødvendige for at mennesket skal ta del i denne prosessen.⁷²

2. 5. 2 Om nådemidlene virker av seg selv eller ikke

Virker nådemidlene av seg selv, det som blir kalt for *opus operatum*? Wesley skriver i sin preken om nådemidlene:

Slå fast detta i ditt hjärta, att *opus operatum*, allenast själva utförandet av handlingen är till intet nyttigt, att ingen kraft till att frälsa finnes utom i Guds Ande, ingen förtjänst utom i Kristi blod, och att följaktligen ingenting av det som Gud påbjuder, förmedlar någon nåd till din själ om du inte förtröstar på honom allena.⁷³

---

⁶⁸ Borgen, 1972: 121.

⁶⁹ Helliesen, 2006: 34.

⁷⁰ Maddox, 1994: 194.

⁷¹ Ibid: 193.

⁷² Ibid: 194.

⁷³ Eimir, bind I, 1970: 213. Wesleys preken om Nådemidlene.

Maddox kommenterer dette slik:

He constantly reminded folk that rote performance of such actions as regular worship and prayer are not salvific unless one recognizes and responds to God's gracious prevenience expressed through them. On the other hand, while God's grace offered in the sacraments must be responsively received, Wesley was equally convinced that our responsibility is progressively nurtured by this very grace.⁷⁴

Mennesket må altså gi respons på Guds nåde gjennom tro og livsførsel. Intet nådemiddel eksisterer og virker av seg selv ene og alene i det fysiske rom. Wesley understreker at et nådemiddel virker i samhandling med det som skjer i menneskets sinn og hjerte, samtidig som det får betydning for den måten mennesket lever på.

2.6 Nådemidlene i Metodistkirkens historie

Metodistkirken vedkjenner seg den teologiske arv fra John Wesley. Kenneth Carder sier:

The creeds and affirmations of our heritage, the Articles of Religion and Confessions of Faith, the writings of our forebears, the hymns and liturgies of our ancestors - these are roots that nourish, mould and shape the church.⁷⁵

Odd Hagen,⁷⁶ tidligere biskop i Metodistkirken kommenterer: "Det fins enkelte som med forakt har vendt seg mot hva en har kalt nådemiddelkristendommen. Vårt personlige synspunkt er at det ikke fins noen annen slags kristendom enn den".⁷⁷ Kirken har tatt vare på Wesley's definisjon av nådemidler. I katekismen for Metodistkirken i Norge heter det: "Hva er et nådemiddel? Et nådemiddel er et hjelpemiddel som Gud bruker for å nå oss mennesker og føre oss til seg, bevare oss og styrke oss i troen".⁷⁸ I forlengelsen av dette siteres også den definisjon som Wesley brukte på et nådemiddel og som jeg har referert til tidligere.⁷⁹ Det er allikevel med et visst forbehold vi kan si at kirken har tatt vare på arven fra John Wesley. Selv om nådemidlene har stått og står sentralt, har nok ikke nådemiddeltenkningen i kirken vært så levende og sterk som den var hos Wesley. Odd Hagen skriver ingenting om de

---

⁷⁴ Maddox, 1994: 196.

⁷⁵ Carder, 1991: 23.

⁷⁶ Odd Hagen var fra Norge og var biskop i Metodistkirken i Norden og Baltikum fra 1953 til sin død i 1970. Han var da i aktiv tjeneste.

⁷⁷ Hagen, 1953: 217.

⁷⁸ Vår tro, 1971: 44.

⁷⁹ Denne definisjon er nevnt tidligere i oppgaven under kapittel 2.1.

situasjonsbestemte nådemidler.⁸⁰ Da jeg var elev ved Metodistkirkens teologiske seminar i 1981/1982 lærte jeg heller ingenting om denne kategori nådemidler. Metodistkirken har ikke lagt vekt på de situasjonsbestemte nådemidler, men har konsentrert seg om de innstiftede.

2.7 The United Methodist Church og nådemidlene

The United Methodist Church regner med fem nådemiddel. Det er kirken, Guds ord, bønnen, dåpen og nattverden.⁸¹ Metodistkirken fremholder at Guds nåde i nådemidlene er en dynamisk kraft som kommer til mennesket som en forutgående nåde, samt at denne nåde virker rettferdiggjørelse og helliggjørelse. Kirkens forhold til nådemidlene kommenteres slik i Lære- og Kirkeordningen:

No motif in the Wesleyan tradition has been more constant than the link between Christian doctrine and Christian living. Methodists have always been strictly enjoined to maintain the unity of faith and good works through the means of grace, as seen in John Wesley's Nature, Design and general Rules of the United Societies (1743). The coherence of faith with ministries of love forms the discipline of Wesleyan spirituality and Christian Discipleship.⁸²

Her kommer det frem at det er John Wesleys lære om nådemidlene som er normativ for The United Methodist Church, selv om kirken ikke legger uttalt vekt på situasjonsbestemte nådemidler. I *This Holy Mystery* fremheves følgende:

Today Holy Communion must be viewed within the larger context of United Methodist theology. [...] We believe that God is gracious and loving, always making available the grace we need.[...] Several words describe how grace works in our lives [...] These means [means of grace] are not to be understood as ways of earning salvation, for that is an unmerited gift. They are, rather, ways to receive, live in and grow in divine grace. The Wesleyan tradition has continued to emphasize the practice of these means of grace throughout our salvation process.⁸³

Etter at interessen for Wesley er blitt større i The United Methodist Church,⁸⁴ er det ikke enkelt å uttale seg presist om man i kirken ønsker å legge vekt på andre nådemidler enn de innstiftede. Ut ifra den litteratur som er utgitt om Wesley og dette teologiske tema, ser det ut til at hans undervisning om bredden av nådemidler får et sterkere gjennomslag i dag enn det

---

⁸⁰ Her tenker jeg på boken "Vår kristne tro", som er en fremstilling av metodistisk systematisk teologi og som jeg har referert til tidligere.

⁸¹ Meistad, 1992: 200.

⁸² Book of Discipline, 2005: 56.

⁸³ *This Holy Mystery*, 2004: 7.

⁸⁴ Maddox, 1998: 21.

har gjort tidligere.⁸⁵ En levende og fornyet nådemiddeltenkning kan foregå innenfor de religionsartikler som The United Methodist Church bekjenner seg til,⁸⁶ samtidig som det gis sterke signaler i kirken om at også Wesley skal være inspirator for dagens teologiske refleksjon.⁸⁷ Det er imidlertid ikke slik at The United Methodist Church uten konstruktiv kritikk kan overføre hans teologiske arbeid til vår tid. Dersom man gjør det, tar man verken hensyn til samfunnsutviklingen eller den teologiske utvikling siden Wesleys dager. Dette kommenteres slik i *This Holy Mystery*:

This Holy Mystery is characterized by the effort to avoid rigidity on the one hand and indifference on the other. Neither extreme is true to our heritage nor faithful to the Spirit who leads the church forward in the work of making disciples living toward the new creation. [...] The church is always universal and particular, catholic and local, united and diverse. United Methodists vary geographically, racially and culturally. This Holy Mystery invites United Methodists to share common understandings while allowing for appropriate, faithful applications.[...] Being truthful about these differences recognizes our ties and responsibility to the wider church while claiming God's work in leading us to affirm distinctive understandings and practices.⁸⁸

Her kommer det frem at kirken ønsker å stå for en kontekstuell og prosessuell teologi.

2.8 Oppsummering

I dette kapitlet viser jeg den tredelte utfordring The United Methodist Church står overfor med tanke på den teologiske refleksjon omkring nådemidlene. Denne utfordring er å ta hensyn til John Wesleys teologi, utviklingen i kirken og den teologiske refleksjon i relasjon til bestemte situasjoner i kirken og samfunnet. Det er imidlertid klart at det er arven fra Wesley som danner grunnlaget for nådemidlenes plass i The United Methodist Church, selv om ikke alle teologiske refleksjoner fra Wesley lever like sterkt i kirken. Det er dog lite nytt og originalt som er tilført nådemiddeltenkningen i Metodistkirken. John Wesleys vektlegging på nådemidler må sees i lys av hans syn på den forutgående og rettferdiggjørende nåde, samt den prosess av helliggjørelse som den troende står i. Denne nåde, som er en dynamisk kraft og en hjelp til å endre livsførsel, kommer til mennesket gjennom nådemidlene. Disse midler virker ikke av seg selv, men mennesket gir respons på nåden ved å ta imot i tro.

---

⁸⁵ Cobb, 1995: 7.

⁸⁶ Book of Discipline, 2005: 67.

⁸⁷ Her er det nok å vise til all den litteratur som tar opp denne problemstilling. Jeg tenker blant annet på bøkene Cobb: *Grace and responsibility, A Wesleyan Theology for Today*, Randy Maddox: *Rethinking Wesley's Theology*.

⁸⁸ *This Holy Mystery*, 2004: 4.

3.0 John Wesley og nattverden

En undersøkelse av den indre sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn, krever en nærmere gjennomgang av John Wesleys syn på nattverden. Det er fordi John Wesley la et grunnlag for kirkens nattverdssyn og fordi *This Holy Mystery* viser tilbake til Wesley. I dette kapitlet presenterer jeg de vesentlige sider ved John Wesleys nattverdslære og – praksis..

3.1 John Wesley og nattverdens plass i den troendes liv

Wesley hevdet at den troende burde gå så ofte som mulig til nattverd. Han skriver om de kristnes plikt til stadig å ta del i måltidet.⁸⁹ I et brev til en venn sier han:

A second reason why every Christian should do this as often as he can is because the benefits of doing it are so great to all that do it in obedience to him- namely, the forgiveness of our past sins, the present strengthening and refreshing of our souls [...].⁹⁰

Han gikk selv i perioder, særlig i forbindelse med påsken, til nattverd 4–5 ganger i uken.⁹¹ I gjennomsnitt mottok han nattverd ca. 1 gang i uken i løpet av sitt voksne liv.⁹² Wesley fremholdt at den nåde som var tilgjengelig i nattverden hadde betydning for troens overbevisning, anger, omvendelse, tilgivelse, tjeneste og helliggjørelse. Tore Meistad skriver slik om John Wesleys syn på nattverden:

Nattverden er et nådemiddel forordnet av Kristus selv. Det objektive nærværet kan derfor ikke forstås statisk, men som et dynamisk nærvær som følger av at den levende Kristus selv handler gjennom nådemidlet ved Den hellige ånd [...]. Av denne grunn framhever Wesley nattverden både som et ”omvendende” og ”bekreftende” nådemiddel. Nattverdfeiringen skal ikke begrenses til dem som kan bekjenne troen eller bekrefte tilslutning til en bestemt teologi, men være åpen for alle som oppriktig ønsker å være Guds barn. Det er opp til Gud hva nattverden skal formidle, hva enten det er den første troen på Kristus, syndstilgivelse, den nye fødselens nåde eller helliggjørelse og utrustning til tjeneste.⁹³

Tore Meistad sier egentlig at Wesley peker på nattverdens mangfoldige nåde. Det er altså slik at både troens gave, helliggjørelse og tjeneste nevnes.

---

⁸⁹ Outler, 1964: 332.

⁹⁰ Ibid: 335.

⁹¹ Maddox, 1994: 202.

⁹² Ibid: 202.

⁹³ Meistad, 1992: 216.

Selv om Wesley ikke skilte mellom de ulike nådemidlene som viktige og mindre viktige, er det ingen tvil om at han satte nattverden veldig høyt.⁹⁴ Han beskriver nattverden som ”den store kanal” til erfaringen av Guds nåde.⁹⁵ Måltidet får følgende skussmål hos Wesley:

[...]Wesleys conceived of sacramental grace as God’s love in action in the lives of faithful men at worship. The Lord’s Supper is the paradigm of all “the means of grace“, the chief actual means of actual grace and, as such, literally indispensable in the Christian life.⁹⁶

Dette gir et bilde av hvor høyt Wesley satte nattverden. Måltidet blir nærmest fremstilt som en nødvendighet for den som vil erfare nådens kraft.

Wesley sier at måltidet kan gi den første tro på Kristus. Han utfordret ved noen anledninger søkende mennesker til omvendelse og tro ved å invitere til nattverd.⁹⁷ Chilcote har en interessant kommentar til dette:

He felt that, as with prayer and searching the scriptures, Holy Communion would most benefit believers, but he also believed the means of grace (including the Lord’s Supper) could convey God’s prevenient and converting grace as well. Consequently, all persons were cordially invited to the table if they “ truly and earnestly repented their sins “ and sought to lead a new life made possible to them by God through Jesus Christ. Celebration of the Lord’s Supper became the high point in early Methodist worship.⁹⁸

Her blir det tydelig at John Wesley forstod nattverden som et middel på vei til tro og til rettferdiggjørelse ved tro. Nattverden gir samtidig helliggjørelse og endret livsførsel. Det er interessant å registrere at Wesley konsekvent bruker sitt trefoldige nådesyn som referanseramme i den teologiske refleksjon rundt nattverden.

Wesleys intensjon var at metodistene skulle delta i nattverden i den anglikanske kirke.⁹⁹ Stridigheter og mangel på sakramental praksis og bevissthet i denne kirke, gjorde etter hvert dette vanskelig. Han aksepterte derfor at det ble arrangert nattverd i metodistenes egne sammenkomster, dog under forutsetning av at han selv eller en annen ordinert metodistprest kunne være tilstede. Chilcote skriver om dette:

---

⁹⁴ Maddox, 1994: 202.

⁹⁵ This Holy Mystery, 2004: 5.

⁹⁶ Outler, 1964: 333, første avsnitt.

⁹⁷ Maddox, 1994: 202.

⁹⁸ Chilcote, 2002: 92.

⁹⁹ Maddox, 1994: 202.

He lamented the fact that the Lord's Supper had been grossly neglected in the Church of England, and he called the early Methodists to a principle of "constant communion", which included partaking of the sacrament as often as possible.¹⁰⁰

Det er verdt å merke seg at Wesley selv skriver lite originalt om det siste måltid.¹⁰¹ Han var komfortabel med den anglikanske kirkes lære om nattverden, men i likhet med mange andre teologer hentet han betydelig inspirasjon fra Østkirken.¹⁰² Denne inspirasjon blir også synlig når Wesley påpeker at nattverden gir kommunikanten del i helliggjørelse.¹⁰³ Han forlater altså aldri den anglikanske kirkes nattverdsteologi, men viderefører og utdyper den. Wesley brukte følgende definisjon på et sakrament:

I mean an outward and visible sign of an inward and spiritual grace, given into us, ordained by Christ himself, as a means whereby we receive the same, and a pledge to assure us thereof.¹⁰⁴

Det er interessant å legge merke til at Wesley her bruker Religionsartiklene i Church of England til å bestemme hva et sakrament er, men jeg har samtidig vist at han kritiserte den anglikanske kirke for å legge for lite vekt på det hellige måltid.

3. 2 Kristi virkelige åndelige nærvær

John Wesley forkastet både konsubstantiasjonslæren¹⁰⁵ og transsubstantiasjonslæren¹⁰⁶ Han mente riktignok at begge var egnet til å peke på nattverden som et mysterium, men fryktet at både luthersk og romersk– katolsk lære ville føre til en for sterk konsentrasjon om elementene.¹⁰⁷ Wesley fremholdt i stedet Kristi åndelige nærvær og talte ikke om Corporalis Præsentio,¹⁰⁸ Det betyr ikke at Kristus bare er i himmelen. Det betyr heller ikke at Kristi åndelige nærvær er avhengig av den respons av tro kommunikanten gir på dette nærvær. Det er altså ikke slik at dette åndelige nærvær blir et "liksomnærvær" i relasjon til læren om Kristi virkelige legemlige nærvær i elementene. Wesley hevdet at Kristus er virkelig åndelig til

---

¹⁰⁰ Chilcote, 2002: 91, siste avsnitt.

¹⁰¹ Borgen, 1972: 49.

¹⁰² Haddal, 1966: 46, her skriver Haddal om at Wesley leste patristikk og fant stor interesse i kirkefedrenes lære.

¹⁰³ Kimbrough, Jr, 2002: 31 Her sier Heizenrater at Wesley uten tvil har hentet inspirasjon fra Østkirken til hele sitt teologiske arbeid, men stiller spørsmålsteget ved i hvilken grad han gjorde det.

¹⁰⁴ Borgen, 1972: 50.

¹⁰⁵ Lønning, 1977: 169/ Arendt 1975: 220. Konsubstantiasjonslæren innebærer at brød og vin forblir brød og vin under innvielsen, men at Kristi vesen inngår i elementene. Det er en vesenssammensmeltning.

¹⁰⁶ L.Aalen, 1966: 74. Transsubstantiasjonslæren innebærer at brød og vin under innvielsen forvandles til Jesu legeme og blod, selv om de ytre tegn har den samme form. Det er en vesensforvandling.

¹⁰⁷ Øverland, 1966: 132. Per Øverland påpeker her at lutheranere og katolikker står sammen om å hevde Kristi realpresens i nattverdselementene. Det er ikke det de er uenige om, men hva som skjer med elementene.

¹⁰⁸ Corporalis Præsentio uttrykker Kristi legemlige nærvær i elementene.

stede, ikke bare i elementene, men i måltidet som helhet.¹⁰⁹ Kristi nærvær var like virkelig for Wesley som det for eksempel var for Luther og andre som lærte konsubstantiasjon. Wesley er ikke så interessert i å forklare hva som skjer med elementene. Han vil heller fokusere på den Kristus som er virkelig, åndelig nærværende i nattverden. Dette nærvær erfares av kommunikanten ved at Kristus tas imot i tro. Dette syn er blitt karakterisert som et ”resepsjonistsyn”.¹¹⁰

C. Oden skriver om hvilke religionsartikler John Wesley utelot, kopierte og endret på fra Den anglikanske kirke. I denne sammenheng siteres en kommentar som har til hensikt å uttrykke Wesleys syn på Kristi virkelige åndelige nærvær:

In respect to the doctrine of transubstantiation, [...] so that the divinity as well as humanity of Christ is contained in the transubstantiated elements, we have little hopes of convincing those of their error, who can hold so absurd a notion [...] At the same time, we are well assured that the true believer does, in a spiritual manner feed upon the body and blood of Jesus Christ [...].¹¹¹

Her settes standpunktene opp mot hverandre og mangelen på forståelse for de som tenker annerledes blir også synlig! I følge Colin Williams forstod Wesley virkelig åndelig nærvær slik:

But because he saw Christ as present through the Spirit, Wesley placed equal emphasis on the response of faith which must be given by the believer to the approach of God.¹¹²

Den hellige ånd er aktivt deltakende i nattverden og formidler dette nærvær. Kommunikanten får ikke først og fremst del i elementer det har skjedd noe med, men mottar gjennom troen en erfaring av Kristi nærvær.¹¹³ John Wesleys sterke vektlegging på Kristi åndelige nærvær og hva Kristus gir i nattverden, flytter noe av oppmerksomheten bort fra kommunikantens sterke selvransakende forberedelse til nattverden. John Wesley sier:” Let everyone therefore, who has either any desire to please God or any love of his own soul, obey God, and consult the good of his own soul, by communicating every time he can. [...]”¹¹⁴ Det er ikke avgjørende hva kommunikanten eier på forhånd av bekjennelse, overgivelse og tro, men det viktige er at

---

¹⁰⁹ Meistad, 1992: 215.

¹¹⁰ Maddox, 1994: 204.

¹¹¹ Oden, 1988: 194, sitat fra John Wesleys “Notes upon the New testament”.

¹¹² Williams, 1960: 162.

¹¹³ Maddox, 1994: 204.

¹¹⁴ Outler, 1964: 336, punkt 4.

kommunikanten er villig til å åpne seg for Kristus. Det betyr ikke at John Wesley tok lettvent på det å gå til nattverd. Tvert imot, nattverden skulle føre til helliggjørelse.

3.3 Mer om John Wesleys forståelse av nattverden

Foruten det jeg skriver om nattverdets plass i den troendes liv og Kristi virkelige åndelige nærvær, vil jeg presentere Wesleys nattverdssyn i fire punkter.

3.3.1 Nattverden og påminnelsen

Wesley forkaster den katolske tanke om at Herrens måltid er en gjentakelse av Kristi offer for menneskets synd.¹¹⁵ Han hevder i stedet at nattverden er et minnemåltid, dog ikke forstått som en ren påminnelse i zwingliansk forstand, om Kristus i historien og i himmelen, men det er et måltid som minner mennesket om Guds kjærlighet i Kristus Jesus. Dette blir under nattverden til et møte mellom kommunikanten og Guds nåde. Det er måltidet som helhet som formidler dette møtet.¹¹⁶ Colin Williams¹¹⁷ argumenterer for at den teologiske arv fra John Wesley er det som skal prege metodister i moderne tid.¹¹⁸ Hans fremstilling av kirkens nattverdssyn er en presentasjon av John Wesleys syn på måltidet. C. Williams hevder at John Wesley la vekt på at nattverden var et minnemåltid. I følge C. Williams forstod John Wesley minnemåltidet slik:

Bowmer shows that for Wesley, memorial means "recalled" and "brought back", so that the Supper is "the extension of an act done in the past until its effects are a present power".¹¹⁹

I dette sitatet kommer det frem at anamnesen¹²⁰ er kontekstuell og at den får betydning for livet her og nå.

3.3.2 Nattverden og Kristusformidling

På spørsmål om hvilken effekt nattverden har på kommunikanten, svarer Wesley: "Nattverden overfører til den troende hele den store gaven som Kristus er".¹²¹ Det er Guds nåde i Kristus som settes i funksjon i kommunikanten. C. Williams oppsummerer John Wesleys syn på måltidet slik:

---

¹¹⁵ Wisløff, 1983: 144/145 Wisløff gir her en grei oversikt over de katolske tanker om "messeofferet".

¹¹⁶ Maddox, 1994: 202.

¹¹⁷ Forfatter av bl. a. boken "John Wesleys Theology Today", 1960/1962. Forfatteren har hatt betydelig innflytelse på den teologiske tenkning i Metodistkirken.

¹¹⁸ Williams, 1960: 5.

¹¹⁹ Ibid: 160.

¹²⁰ Meistad, 1992: 216, Anamnesis er gresk og betyr ihukommelse, påminnelse.

¹²¹ Maddox, 1994: 203.

It is again Wesley's "optimism of grace" that we see shining through his doctrine of the Lord's Supper. His key emphasis is upon the way Christ, through the Spirit, uses the Supper to convey prevenient and justifying as well as sanctifying grace.¹²²

Her ser vi enda et eksempel på at den nåde som gis til kommunikanten utlegges som forutgående, rettferdiggjørende og helliggjørende.

3. 3. 3 Nattverden og det eskatologiske

Wesley la vekt på at måltidet hadde et eskatologisk innhold. Nattverden taler både om Jesu oppstandelse og gjenkomst. Nattverden viser til det fullendte måltid i det himmelske rike, og at kommunikanten eier troens fellesskap med de som har nådd fullkommenheten i den evige verden. Måltidet sier altså noe om dette å være ferdig med troens strid. Maddox skriver:

Not only did the Wesley's recognize this future dimension, it has been argued that they gave more prominence to the eucharist as a celebration of Christ's resurrection and an anticipation of messianic banquet than had been common in the West since the beginning of the Middle Ages! Such anticipation of our future full salvation surely provides hope to sustain us within the struggles and disappointments of our present imperfect setting and lives.¹²³

Det er tydelig at John Wesley la vekt på det eskatologiske og knyttet det kristne håp til nattverdforståelsen.

3. 3. 4 Nattverden og den troendes overgivelse

Wesley hevder videre at nattverden forkynner et kall til tjeneste.¹²⁴ Her er det ikke bare snakk om tjeneste overfor andre troende, men den knyttes også til et engasjement for rettferdighet i verden. Kallet til tjeneste forkynnes gjennom måltidets liturgiske ramme. Her tenkes det på den syndsbejennelse som alltid er knyttet til måltidet, men også den takkebønn som avslutter nattverden. Takkebønnen i Metodistkirken i Norge er i dag er slik:

Herre, vår Gud. Vi takker deg for at du ved Jesus Kristus er kommet oss nær i denne nattverd til vår trøst og styrke. Vi lovpriser deg, at vi gjennom ham kan motta forlatelse for våre synder og leve i den nye pakts fellesskap. Vi overgir oss helt til deg, og ber at du må fylle oss med Den Hellige

---

¹²² Williams, 1960: 165.

¹²³ Maddox, 1994: 205.

¹²⁴ Ibid: 203.

Ånds kraft, så vi kan være dine vitner i verden og frimodig gå ut i tjenesten for kjærlighet, rettferdighet og fred.¹²⁵

Takkebønnen poengterer at den troende både overgir seg til Kristus og til tjeneste. Wesley la vekt på at nattverden var et takkemåltid med tjenesteperspektiv og at den troende på denne måten ”ofret” seg selv til Kristus. Han likte å kalle nattverden for eukaristi.¹²⁶ Hans bror Charles brukte konsekvent eukaristi¹²⁷ om nattverden.¹²⁸

3.4 John Wesley og den videre utvikling i kirken

I kapittel 4 kommer jeg nærmere inn på nattverdens levekår i Metodistkirken på 18- og 1900 tallet. Det viser seg at kirkens teologer på 1800tallet var opptatt av å ta vare på den sentrale plass nattverden hadde blant metodistene på Wesleys tid. Situasjonen blir imidlertid en helt annen på slutten av 1800tallet og i første halvdel av 1900tallet, hvor nattverden nedprioriteres til et rent minnemåltid. Måltidet blir sjeldent praktisert, i alle fall om vi ser det i lys av John Wesleys anbefalinger. I enkelte menigheter ble det feiret nattverd bare 1 gang i kvartalet. I løpet av siste halvdel av 1900tallet øker interessen for Wesley, noe som resulterer i en betydelig wesleyforskning og at hans skrifter igjen blir lettere tilgjengelig. På bakgrunn av nattverdens levekår og tidvis mangel på sådan og mangel på teologisk refleksjon omkring måltidet, hadde The United Methodist Church, da de skulle presentere kirkens nattverdssyn, egentlig bare en mulighet. Det var å gå tilbake til kildene. Det er på bakgrunn av dette vi ser at standpunkter fra John Wesley korresponderer med det som blir hevdet i *This Holy Mystery*.

3.5 Oppsummering

John Wesley var et barn av sin tid og var derfor fortrolig med den anglikanske kirkes forståelse av nattverden. Wesley utvikler faktisk ingen egen teologi om nattverden. Han poengterer imidlertid så sterkt måltidets effekt på kommunikanten at det nærmer seg et særtrekk, selv om vi vet at han hentet inspirasjon fra Østkirken her. Wesley forkaster den lutherske og den katolske lære om Kristi legemlige nærvær i elementene og hevder i stedet Kristi virkelige åndelige nærvær i nattverden. Han sier at nattverden gir nåde for den som er på vei til tro, den første tro på Kristus og kraft til å leve et hellig liv. Måltidet kaller

---

¹²⁵ Ritualbok for Metodistkirken i Norge, 1991: Nattverden. Tekst som har til hensikt å uttrykke det samme finnes i *Book of Worship*, 1992: 49.

¹²⁶ Maddox, 1994: 205.

¹²⁷ Meistad, 1992: 217, Her forklarer Tore Meistad at ”Eukaristi” ofte ellers er brukt i den katolske kirke om nattverden som messeoffer. John Wesley brukte det i betydningen takkoffer/offer, men tenkte da på den troendes offer til Kristus og tjenesten for andre.

¹²⁸ Ibid: 217, midt på siden.

kommunikanten til tjeneste og har et eskatologisk innhold. På store deler av 1800tallet var fremdeles arven fra Wesley levende i Metodistkirken. Fra slutten av 1800tallet og frem til ca 1970 ble det ikke lagt stor vekt på nattverden i kirken. Selv om det var tilløp til teologisk debatt rundt måltidet, utarbeides det i denne perioden ingen ny offisiell nattverdteologi. I etterkrigstiden etterspørres en tydeliggjøring av kirkens nattverdssyn. Det er interessant å se den rikdom av teologisk refleksjon rundt nattverden som uttrykkes i *This Holy Mystery*. Her finnes det ikke bare en tolkning av hva som skjer med måltidet i forhold til Kristi nærvær, men det er like mye fokus på hva som skjer med kommunikanten. Dette viser at den sakramentale fornyelse som har pågått i The United Methodist Church har vært inspirert av John Wesley.

4.0 Er det sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn?

Drøftingen forutsetter at This Holy Mystery er Metodistkirkens nattverdssyn. Jeg har tidligere presisert dette og i dokumentet sies det:

Therefore, be it resolved that the 2004 General Conference approve This Holy Mystery : A United Methodist Understanding of Holy Communion as an official interpretive statement of theology and practice in The United Methodist Church; [...].¹²⁹

I This Holy Mystery sies det videre:

The principles make assertions that are truthful and doctrinally clear. They honour the historic and ecumenical centre of the Christian Church's theology and practice. The committee has endeavoured to explain in the "Background" sections how the principles are rooted in the theology and practice of Christians past and present, particularly United Methodist Christians.¹³⁰

Til grunn for drøftingen legger jeg følgende utsagn: Metodistkirkens nattverdssyn, slik det kommer frem i THM har vært konsistent, slik at vi kan kjenne igjen kirkens syn i Nådens fellesskap. Strukturen i drøftingen er slik: Jeg tar utgangspunkt i This Holy Mystery. Derfra har jeg valgt ut fire emner som jeg drøfter mot Nådens fellesskap og som alle sier noe om Metodistkirkens nattverdsforståelse. Drøftingen blir komplettert med standpunkter fra John Wesley og ved at jeg går igjennom utviklingen av kirkens nattverdssyn på 18- og 1900tallet. Jeg har valgt ut fire emner, for at jeg innenfor rammen av oppgaven skal ha mulighet til å gå i dybden i drøftingen. Disse emner er: Nattverden og troens gave, helliggjørelse, kall til tjeneste og som en kilde til helbredelse. Det finnes også noen emner hvor tekstene er så klare at de ikke gir grunnlag for en nærmere drøfting, men en kortfattet redegjørelse. Disse er nattverden som fellesskapsmåltid, som formidler av et eskatologisk perspektiv og som takkemåltid. Dette gjelder også forholdet mellom Kristi åndelige nærvær og Kristi legemlige nærvær i elementene.

Jeg har tidligere presisert at den svenske og norske teksten bygger på "Kirken - nådens samfunn". Jeg har også nevnt at den norske samtalegruppa sier at deres tekst samstemmer med de to andre. Dette gir grunnlag for å drøfte om det egentlig bare er en tekst vi finner i Nådens fellesskap. Selv om det uttrykkes at tekstene er samstemte, finnes det allikevel svært

---

¹²⁹ This Holy Mystery, 2004: 33

¹³⁰ Ibid: 4

spennende nyanser i dem. På enkelte steder i den svenske og norske teksten er det foretatt tilføyelser og brukt ord og uttrykk som gjør at de to tekstene fremstår som forskjellige fra den internasjonale tekst. Det er disse nyanser og forskjeller som gjør at jeg i drøftingen behandler de tre tekstene for seg, men jeg viser også til sammenhengen mellom dem.

Jeg har tidligere nevnt at Nådens fellesskap er en konsensuserklæring. Det er altså slik at både lutheranere og metodister står bak sluttrapportene. De tre tekstene er hele tiden forstått på denne bakgrunn, selv om det ikke sies eksplisitt gjennom drøftingen, fordi jeg ser etter den indre sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn.

4. 1 Nattverden og troens gave

Det første temaet jeg vil diskutere er forholdet mellom nattverden og troens gave. Jeg drøfter nattverd og tro i relasjon til den forutgående, rettferdiggjørende og helliggjørende nåde.

4. 1. 1 This Holy Mystery og troens gave

I dokumentet blir det sagt slik:

The invitation to the Table comes from the risen and present Christ. Christ invites to his Table those who love him, repent of sin, and seek to live as Christian disciples. Holy Communion is a gift of God to the church and an act of the community.¹³¹

Her sies det at det er Kristus, og ikke bare kirken, som innbyr til måltidet. Det er samtidig slik at måltidet er gitt til hele kirken. Det blir så skrevet om at innbydelsen gjelder alle døpte som ønsker å leve et oppriktig liv med Kristus og sin neste: "[...] Holy Baptism normally precedes partaking of Holy Communion [...]".¹³² Det understrekes at Kristus kaller den enkelte til tro.¹³³ I teksten reflekterer man så over nattverden i relasjon til de som ikke er døpt. Det blir hevdet at The United Methodist Church ikke har noen tradisjon for å avvise de som ønsker å delta i måltidet:

The United Methodist Book of Worship says: "All who intend to lead a Christian life, together with their children, are invited to receive the bread and cup. We have no tradition of refusing any who present themselves desiring to receive. This statement means that in practice there are few, if

---

¹³¹ This Holy Mystery, 2004: 12.

¹³² Ibid: 13.

¹³³ Ibid: 12, Christ Is Calling You Invitation to the Lord's Table.

any, circumstances in which a United Methodist pastor would refuse to serve the elements of Holy Communion to a person who comes forward to receive.¹³⁴

Metodistkirken har i alle år praktisert et åpent nattverdsbord. Nattverdens nåde inkluderer også de som ikke er i stand til å gi respons på måltidet i eget liv. Innbydelsen gjelder også de som ikke eier troen.¹³⁵ Dette aktualiserer spørsmålet om hvem som kan delta i måltidet. Den alminnelige oppfatning i de fleste større kirkesamfunn og også innenfor luthersk teologi har vært at det er den dømte og troende som kan komme. Om dette blir det skrevet slik:

Nattverden kan og skal derfor på den bakgrunn ”stadfeste og styrke troens samfunn med Gud i Kristus”(L. Aalen) Nattverden er det nye livets næring og ”sjeleføde”. Den skal brukes for å styrke det nye mennesket som er født i dåpen.¹³⁶

I This Holy Mystery tenkes det annerledes:

Pastors and congregations must strive for a balance of welcome that is open and gracious and teaching that is clear and faithful to the fullness of discipleship. Non-baptized people who respond in faith to the invitation in our liturgy will be welcomed to the Table. They should receive teaching about Holy Baptism as the sacrament of entrance into the community.¹³⁷

Her sies det at man åpner nattverdsbordet for alle som ønsker å tilegne seg troen, også de som ikke er døpt. Dermed plasseres nattverden innenfor den forutgående nåde, hvor måltidet også blir for de som er på vei til tro. Man vil gå i dialog med kommunikantene om konsekvensene for livsførselen ved å gå til nattverd, slik John Wesley også ønsket å gjøre.

Det sies videre i THM at ingen er verdige til å ta del i nattverden. Alle er i utgangspunktet uverdige. Begrunnelsen for å komme til nattverd, både for dømte og udømte, er et oppriktig ønske om å motta Guds nåde i Kristus Jesus.¹³⁸

Den som tar i mot innbydelsen til Herrens nattverd, gir sin respons ved å bekjenne egen synd og fellesskapets synd og mottar så tilgivelse under måltidet. Det sies så:

---

¹³⁴ This Holy Mystery, 2004: 13.

¹³⁵ Ibid: 12.

¹³⁶ Henriksen, 1994: 238.

¹³⁷ This Holy Mystery, 2004: 14.

¹³⁸ Ibid: 15.

John Wesley stressed that baptism is only a step in the salvation process and must be followed by justifying faith and personal commitment to Christ when one reaches an age of accountability. He referred to Holy Communion as “a converting ordinance”.¹³⁹

Forutsetningen for å sette nattverden i relasjon til den forutgående nåde og rettferdiggjørelse ved tro, er en overbevisning om at troens gave kan bli gitt utenfor dåpens sakrament. I THM hevdes det: ”The Wesleyan tradition has always recognized that Holy Communion may be an occasion for the reception of converting, justifying and sanctifying grace”.¹⁴⁰ Det åpnes opp for at det å delta i nattverden kan gi omvendelse og den første tro på Kristus.¹⁴¹ I This Holy Mystery vises det også til religionsartiklene for UMC:

Article XVI of The Articles of Religion of The Methodist Church describes the sacraments as ”certain signs of grace, and God’s good will toward us, by which he doth work invisibly in us, and not only quicken, but also strengthen and confirm our faith in him”.¹⁴²

Her sies det at sakramentet, i tillegg til å vekke troen, er med på å bekrefte og styrke den. I This Holy Mystery leser vi også:

Jesus Christ, who ”is the reflection of God’s glory and the exact imprint of God’s very being (Hebrews 1:3), is truly present in Holy Communion. Through Jesus Christ and in the power of the Holy Spirit, God meets us at the Table. God, who has given the sacraments to the church, acts in and through Holy Communion. [...] The divine presence is a living reality and can be experienced by participants; it is not a remembrance of the Last Supper and the Crucifixion only.”¹⁴³

Her understrekes det at Gud handler gjennom Den hellige ånd og at kommunikanten erfarer et møte med Gud. Ole E. Borgen påpeker at dette innebærer at kommunikanten mottar nåde og tro og viser samtidig at vektleggingen på Den hellige ånds nærvær kan føres helt tilbake til Metodistkirkens opprinnelse. Det utdypes på denne måten:

Whenever he [John Wesley] speaks of anything in connection with the means of grace, and the sacraments in particular; Wesley unhesitatingly affirms that whatever is, or becomen, or happens

---

¹³⁹ This Holy Mystery, 2004:13.

¹⁴⁰ Ibid: 13.

¹⁴¹ Ibid: 9.

¹⁴² Ibid: 11.

¹⁴³ Ibid: 11.

in, with or through any means whatever, or any action or words connected therewith, it is done by God through His Holy Spirit.¹⁴⁴

Her kommer det frem at det er Den Hellige Ånd som virker i nattverden og at Ånden arbeider med kommunikantens tro.

Nattverdliturgien i Metodistkirken sier at det ikke bare er snakk om å bekrefte en tro, men om å komme og ta imot Jesus Kristus. Dette kan også forstås om det første møte med Kristus. Det blir uttrykt på denne måten:

Vi ber deg: Send din Hellige Ånd over oss og disse dine gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus, det levende brød i våre hjerter, kan vokse opp til likhet med ham, og kan overgi oss selv, som et levende og hellig offer til deg, ved Jesus Kristus, vår Herre.¹⁴⁵

Jeg mener at det i THM uttrykkes tre nyanser i synet på forholdet mellom nattverden og troen. For det første er det tydelig at nattverden er for den troende som fortsatt ønsker å leve sitt liv sammen med Jesus Kristus. Det er troen som vokser og styrkes ved den helliggjørende nåde. Det understrekes også at måltidet formidler troens gave og visshet til den som fra før av ikke eier troen. Her settes nattverden i sammenheng med den rettferdiggjørende nåde. Det sies også at kirken ikke har tradisjon for å avvise noen fra måltidet, heller ikke den udøpte. Det er altså mulig å frekventere måltidet, også når man vet med seg selv at man ikke har troen, men søker den. Nattverden gir derfor også den nåde som går foran troen.

4. 1. 2 John Wesley og troens gave

John Wesley hevdet altså at den forutgående, rettferdiggjørende og helliggjørende nåde kommer til oss gjennom nådemidlene. Dette har jeg presisert i kapitlet om nådemidlene. Der presiserer jeg også Wesleys tanke om at denne nåde virker som en dynamisk kraft på mennesket. Jeg har også vist til at han derfor tenker prosessuelt. Den forutgående nåde er ikke nødvendigvis knyttet til tidlig levealder, men det er den nåde som leder et menneske til tro, uansett hvilken livsfase man er i. John Wesley utlegger dette i relasjon til nattverden i den prekenen han kalte ”The Duty of Constant Communion”:¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ Borgen, 1972: 84.

¹⁴⁵ Ritualbok for Metodistkirken i Norge 1991 Nattverden. Tekst som har til hensikt å uttrykke det samme finnes i Book of Worship, 1992: 67.

¹⁴⁶ Dette er den preken Wesley - forskere vender tilbake til, fordi den gir det klareste bilde av Wesleys nattverdssyn.

The grace of God given herein confirms to us the pardon of our sins, and enables us to leave them. As our bodies are strengthened by bread and wine, so are our souls by these tokens of the body and the blood of Christ. This is the food of our souls, this gives strength to perform our duty and leads us on to perfection. If, therefore, we have any regard for the plain command of Christ, if we desire the pardon of our sins, if we wish for strength to believe, to love and obey God, then we should neglect no opportunity of receiving the Lord's Supper.¹⁴⁷

Dette viser hvordan John Wesley tenker om tro og nåde i relasjon til nattverden. Måltidet gir den tro som rettferdiggjør og styrker samtidig den tro som kommunikanten eier. Nattverden virker allikevel noe mer enn dette. Wesley uttrykker at sjelen blir styrket, at måltidet er mat for vår sjel og at den som ønsker styrke til å tro må gå til nattverd. Jeg mener dette er formuleringer som viser at for Wesley var måltidet også et nådemiddel for den som var på vei til tro. Ole E. Borgen siterer Wesley: "I showed at large :(1) That the Lord's Supper was ordained by God to be a means of conveying to men either preventing [...] grace, [...]."¹⁴⁸

Ole E. Borgen skriver så følgende:

At Wesley's time the Lord's supper was usually considered the chief and superior confirming ordinance. But experience taught Wesley differently, and he affirmed it to be a converting ordinance as well.¹⁴⁹

Wesley stadfestet at nattverden kunne forvaltes som et middel til omvendelse og rettferdiggjørelse ved tro. Ole E. Borgen viser hvordan John Wesley tenkte om troens gave:

In another place he [John Wesley] is just as explicit: "faith as every Christian grace, is properly supernatural, is an immediate gift of God, which He commonly gives in the use of such means as He hath ordained." Here again, Wesley's emphasis is upon God's working through the means.¹⁵⁰

Her blir det klargjort at troen gis gjennom de nådemidler Kristus har innstiftet. Disse sitatene fra John Wesley viser hvordan han kombinerer den punktuelle og prosessuelle nådeforståelse, hvor vekten for Wesley ligger på at Guds nåde er noe som følger mennesket gjennom en livslang prosess, men at nåden også virker den tro som blir gitt på et bestemt tidspunkt. Jeg tenker at Wesley vil si at på samme måte som han erfarte at troens visshet ble gitt ham

---

¹⁴⁷ Outler, 1964: 335/336.

¹⁴⁸ Borgen, 1972: 194

¹⁴⁹ Ibid: 119.

¹⁵⁰ Ibid: 85 / Borgen siterer Letters II, s. 46, Works, VI, s. 369.

gjennom en øyeblikkelig opplevelse den 24. mai 1738,¹⁵¹ kan andre ha tilsvarende erfaringer gjennom nattverden, men setter samtidig måltidet i sammenheng med dynamikk og prosesser. Jeg tror det er viktig å være oppmerksom på at Wesleys egne erfaringer også danner en bakgrunn for hans teologi.¹⁵² John Wesley sier at nattverden styrker troen, gir den første tro på Kristus og gir nåde til den som er på vei til tro. Det er det trefoldige syn på nåden som kommer til uttrykk.

4. 1. 3 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet og troens gave

Ruth Lester skriver om hvilken plass nattverden hadde blant metodister i Amerika på 18- og 1900tallet. Hun sier blant annet:

Like many other eighteenth- and early- nineteenth- century evangelicals, Methodist evidenced a real desire for the Lord's Supper. In 1806 Francis Ward speaks of how New York Methodists encountered Christ as the sacrament was administered in a camp meeting.¹⁵³

Her legges det vekt på at kommunikantene møtte Kristus, mens nattverden ble utdelt. Dette skjedde for 200 år siden. Metodistvekkelsen var kommet til Amerika.¹⁵⁴ Dette kan bety at mange fikk del i troens gave, men at mange også ble styrket i troen.

Karen Tucker har forsket på Metodistkirkens ritualhistorie og det er interessant å se hva som bemerkes fra 18- og 1900tallet.¹⁵⁵ Hun skriver slik om situasjonen på første halvdel av 1800tallet:

Building upon the foundation of sacramental theology laid by John Wesley, [...] special emphasis was placed upon the atoning sacrifice as (contrary to Calvinist doctrine) beneficial to all humankind for which the grateful response should be praise [...].¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Haddal, 1977: 11, Haddal skriver om Wesleys øyeblikkelige opplevelse av troens visshet til syndenes forlatelse, som skjedde 24 mai 1738 under et møte i Aldersgate Street i London da han hørte Luthers fortale til Romerbrevet.

¹⁵² Gunter, 1997: 9, Her forklares det at Wesley også tok hensyn til menneskets erfaring, (i vid forstand), i sitt arbeid med teologien.

¹⁵³ Lester, 2005: 214.

¹⁵⁴ Metodistkirkens lære- og kirkeordning 1997: 16, Her forklares at første halvdel av det nittende århundre var preget av vekkelser i Amerika..

¹⁵⁵ Karen Tucker skriver om dette i boken "American Methodist Worship" som ble utgitt i 2001. Det er en lang og omfattende beskrivelse av ritualenes utvikling på 18- og 1900tallet.

¹⁵⁶ Tucker, 200: 129.

Her kommer det frem at metodistene la vekt på å praktisere et åpent nattverdsbord, noe som skulle tilsi at også den udøpte ble ønsket velkommen til å ta del i måltidet, for så å gi respons gjennom tro og lovprisning.

Walter Klaiber¹⁵⁷ og Manfred Marquardt¹⁵⁸ skrev på begynnelsen av 1990-tallet en bok i metodistisk systematisk teologi.¹⁵⁹ Her sies det etter min vurdering skuffende lite om nattverden. Dersom vi tar i betraktning den sentrale plass John Wesley gav måltidet og den status nattverden var i ferd med å få i The United Methodist Church på denne tid, blir det vanskelig å finne gode forklaringer på hvorfor nattverden ikke har fått mer omtale. Er dette et eksempel på at disse to har kjent kirken fra en tid hvor måltidet egentlig ble degradert, slik jeg poengterer i forrige kapittel? Det er vanskelig å svare på det, men i boken skrives det ingenting om hvordan vi skal forstå Kristi nærvær. Det sies at den oppstandne Kristus gir seg selv i brød og vin, men ikke på hvilken måte. Måltidet er et minnemåltid og det forkynner forsoning med Gud.¹⁶⁰ Jeg synes at fremstillingen mangler noe av den helhetsforståelse av nattverden som tradisjonelt uttrykkes i metodistisk teologi. Klaiber og Marquardt sier allikevel:

He offers forgiveness of their sins and liberates them to a new life that is based upon faith. The congregation brings its thanksgiving for the reconciliation of the world with God and its hope for God's future consummation of his saving work. The extremely high value placed upon the Lord's Supper by John and Charles Wesley was never fully shared by the European continent nor by North America.[...] Within the last three decades, change has occurred both in the understanding of the Lord's Supper and in the manner and frequency of its celebration.¹⁶¹

Her blir det understreket at nattverden ikke har hatt den sentrale plass i kirken som den hadde blant de første metodister. Selv om de skriver lite om nattverden, mener jeg at vi på dette punkt i nattverdførståelsen ser klare spor etter arven fra John Wesley, når det skrives om et nytt liv basert på tro som en frukt av nattverden. Dette blir enda tydeligere når effekten av måltidet forklares slik:

God's Spirit can both lead persons into faith through participation in the celebration of the Lord's Supper and strengthen them in its certainty. God can renew them in their consecration to Christ

---

¹⁵⁷ Biskop emeritus, Metodistkirken i Tyskland.

¹⁵⁸ Rektor ved Metodistkirkens Teologiske skole i Tyskland.

¹⁵⁹ Boken heter *Living Grace* og kom ut i Tyskland i 1993 og i engelsk oversettelse i 2001.

¹⁶⁰ Klaiber/Manquardt, 2001: 338.

¹⁶¹ *Ibid.*: 338.

and to their fellow human beings. [...] For Wesley, an important consideration was that the Lord's Supper can be received as a means of grace in either its prevenient, justifying and sanctifying aspects. And because an earnest desire for this working of God's grace appeared to him to be more important than some special kind of preparation, United Methodists continue to celebrate an "open table" in the Lord's Supper.¹⁶²

Her sies det direkte at nattverden kan lede mennesker til tro. Klaiber og Marquardt gjør det samme som andre teologer i kirken på 18- og 1900tallet ganske konsekvent gjorde.¹⁶³ De griper tilbake til kirkens røtter de gangene de har behov for å presentere kirkens offisielle nattverdssyn. Nattverdsteologien tilføres lite nytt.

4. 1. 4 Den internasjonale teksten og troens gave

Jeg vil først gå til de innledende kommentarer i denne teksten om "Frelse av nåde ved tro".¹⁶⁴ Her forklares både det lutherske og det metodistiske utgangspunkt for forståelse av frelse og nåde. Det sies følgende om den nåde som metodister har lagt vekt på og som også møter mennesket i nattverden:

Den opprinnelige betydning av denne forberedende nåde for mennesker er utviklingen av sansen til å skjelne mellom rett og galt [...] og menneskers dragning til den frelsende nåde som blir gitt oss gjennom Ord og sakrament.¹⁶⁵

Her tales det om den forutgående (forberedende) nåde og denne settes i forbindelse med sakramentet. Begrepet frelse defineres som troen på Jesus Kristus og det vises aller først til rettferdiggjørelsen: "Vi er enige om at rettferdiggjørelse ifølge Skriften er Guds verk i Kristus og skjer ved troen alene".¹⁶⁶ Det vises så til at metodistene har vektlagt en prosessuell forståelse av nåde og frelse.¹⁶⁷ I teksten sies det altså at den frelsende nåde blir gitt oss i sakramentet. Når frelse blir definert som tro på Kristus, må det bety at den frelsende nåde som blir gitt oss i sakramentet, er nåde til å tro på Kristus. Betyr dette at nåden i sakramentet, også nattverden, ettersom teksten bruker sakrament i flertall, styrker troen hos den dømte eller at nåden også er for den som søker troen på Jesus Kristus, også som udøpt? Sitatet er ikke tydelig og det er vanskelig å trekke konklusjoner på grunnlag av disse formuleringer. Det sies heller ikke her at sakramentet forbereder til tro, slik at det kan settes i sammenheng med den

---

¹⁶² Klaiber/Marquardt, 2001: 339.

¹⁶³ Jeg skriver mer utførlig om dette når jeg senere drøfter de andre tema fra This Holy Mystery.

¹⁶⁴ Nådens fellesskap, 1994: 37.

¹⁶⁵ Ibid: 38.

¹⁶⁶ Ibid: 37, II § 23.

¹⁶⁷ Ibid: 37, § 25.

forutgående nåde, men at den forutgående nåde leder til den frelsende nåde i sakramentet. Gjennom denne formuleringen blir den forutgående nåde holdt utenfor sakramentet. I kapitlet om nådemidler sies det at ”Guds løfte er å bevirke troen hos dem som mottar nådemidlene” [...].¹⁶⁸ Dette er sagt om alle nådemidler, og det kan også forstås slik at nattverden gir troens gave.

Den delen av teksten som omhandler nattverden, sier at måltidets oppgave er å formidle den kjærlighet som Gud viser mennesket gjennom Jesus Kristus, men det sies heller ikke her eksplisitt at nattverden skaper tro hos den som søker troen. Dette sies indirekte og dermed åpnes det for tolkninger. Det tales slik om Jesu nærvær:

Vi bekrefter sammen at nattverden ikke bare er et ytre tegn, men et virkekraftig tegn på det frelsende nærvær til den oppstandne Herre Jesus Kristus. Hans nærvær er reelt her og nå. Jesus Kristus, med alt han har oppnådd for oss gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse, gir seg selv til oss i dette måltid. Han bringer sitt livgivende legeme og blod gjennom brød og vin til alle som tar del i måltidet og tar imot ham i tro.¹⁶⁹

Her skrives det om at Jesus Kristus skal tas imot i tro under måltidet. ”Tar imot ham med tro” kan forstås slik at man fra før av ikke har troen, men tar imot ham her og nå, men uttrykket kan også tolkes slik at måltidet bekrefter troen. Teksten er altfor utydelig til å trekke eksakte konklusjoner. I teksten sies det imidlertid følgende:

I Herrens nattverd mottar vi syndstilgivelse, [...] Vi tror at Den Hellige Ånd setter oss i stand til å ta del i nattverden i forvissning om at vi i sannhet tar imot Jesus Kristus som nærværende for oss med sine gode gaver for livet i denne verden og for håpet om den kommende verden.¹⁷⁰

Her sies det tydelig at kommunikanten mottar syndstilgivelse. Er det mulig å snakke om at nattverden gir syndstilgivelse og samtidig utelukke at måltidet gir troens gave til den søkende? Det tror jeg blir vanskelig. Dette åpner for at den som går til nattverd som en ikke – troende, med ønske om å bli satt inn i fellesskap med Jesus Kristus, reiser seg og går fra måltidet som en troende, men heller ikke her sies det direkte at nattverden gir troens gave. Hvorfor da ikke si klarere at måltidet er for den som søker den første tro på Kristus, den tro som virker rettfærdiggjørelse, når uttalelsene ligger så tett opp til dette? Kan det tenkes at

---

¹⁶⁸ Nådens fellesskap, 1994: 42, § 41.

¹⁶⁹ Ibid: 45/46, § 54.

¹⁷⁰ Ibid: 46, § 55.

lutheranerne ikke ville ha inn dette momentet? Så langt jeg har klart å lese meg frem til, finner jeg ut at Martin Luther aldri talte om at nattverden kunne gi den første tro på Kristus, nettopp fordi det forutsettes at det er den dømte som går til nattverd. Denne eier troen gjennom dåpen og trenger ikke å få troen, men å bli styrket i den. Troens gave ligger altså der på forhånd!¹⁷¹ Martin Luther bruker konsekvent et språk som tilsier at kommunikanten er døpt og troende før deltakelsen i nattverden. Dette er tydelig i den lille katekisme¹⁷² og Luther sier dette om å forberede seg til å gå til måltidet i den store katekisme:

Hittil har vi drøftet sakramentet for å se hva det er i seg selv og hva det virker og gagnar. Nå må vi overveie hvem det er som skal ta imot denne kraft og nytte. Vi kan svare ganske kort, med samme ord som vi brukte ovenfor om dåpen og på andre steder: Den som skal ta imot dette sakrament, det er den som tror det som ordene sier og det de bringer med seg. For disse ord er ikke sagt eller forkynt til stein eller tre, men til dem som kan høre dem - det vil si til dem som Kristus taler til og sier: Ta og et osv. Og fordi det er syndenes forlatelse han lover og tilbyr, kan en ikke ta imot dette uten ved troen. En slik tro krever han selv i Ordet når han sier: "Gitt for dere" og "Utgydt for dere." Det er som om han ville si: Jeg gir det og ber dere ete og drikke for at dere skal ta imot det og nyte det. Den som nå lar dette være sagt til seg, og som tror at det er sant, han har det (dvs. det som Ordene taler om). Men den som ikke tror, han har ingenting, for han lar tilbudet være forgjeves og vil ikke ta imot dette frelsende gode. Skatten er åpnet og lagt ved hver manns dør, ja den er lagt på bordet. Men det hører til at du også tar det til deg, og holder det for visst og sant, slik som Ordet gir deg det. Dette er nå hele den kristelige forberedelse til å ta imot sakramentet på en verdig måte.¹⁷³

Her taler Luther om troen som en forberedelse til å ta imot nattverden. I teksten gis det ingen signaler om at troen er tilgjengelig som en gave i selve måltidet.

I "Kirken – nådens samfunn" blir det også hevdet at kommunikanten mottar en forsikring om at han er Guds barn gjennom troen på Jesus Kristus.¹⁷⁴ Det skrives altså klart om at nattverden styrker troen og gir troens visshet om barnekår hos Gud.

Samtalegruppens medlemmer understreker at nattverden er et nådemiddel.¹⁷⁵ Ligger det da ikke i sakens natur at et nådemiddel også er for den som ikke betrakter seg som en "på

---

¹⁷¹ Sannes, 1980: 62, Her skriver Sannes utførlig om å forberede seg til å gå til nattverd..

¹⁷² Mæland, 1985: 291

¹⁷³ Ibid: 377.

¹⁷⁴ Nådens fellesskap, 1994: 46, § 55.

¹⁷⁵ Ibid: 42, § 41 / 43, § 43.

forhånd troende”? Jeg har tidligere presisert at et nådemiddel i metodistisk forstand er et middel Gud bruker til å virke troen. I denne sammenheng er det interessant å legge merke til at i ”Kirken - nådens samfunn” brukes konsekvent begrepet ”vi”. Teksten sier ingenting om begrepet ”vi” omfatter både troende og søkende og den er utydelig på om nattverden også er forstått som et nådemiddel for den som ønsker å få del i troens gave. Det er vanskelig å si hvorfor, men det kan ha å gjøre med en ulik forståelse av om mennesket mottar troen i dåpen eller ikke. I den internasjonale teksten uttrykkes det at måltidet styrker og bekrefter troen, men nattverden settes ikke i forbindelse med den forutgående nåde. Det sies ikke direkte at måltidet gir troens gave.

4. 1. 5 Den svenske teksten og troens gave

I den svenske teksten brukes følgende definisjon på et sakrament. Dette blir også inngangsporten til en forståelse av nattverden:

Ett sakrament är en gudomlig handling, i vilken jordiska gåvor tillsammans med Kristi instiftelseord, genom den helige Ande, förmedlar en andlig verklighet.¹⁷⁶

I denne definisjonen svares det tydelig på fire spørsmål: Hvem er det som handler i nattverden? Det er Gud. Hva bruker Gud av tegn når Han handler? Han bruker elementene og ordene. Hvem er redskap for Guds gjerninger? Den hellige ånd. Hva er det som skjer når Den hellige ånd virker? Det formidles en åndelig virkelighet. Her presiseres det altså at Gud handler gjennom sakramentet. Jeg mener det betyr at Guds nåde i sakramentet blir sett på som en dynamisk kraft. Uttrykket ”gudomlig handling” peker ut over at måltidet gir en ren bekræftelse og til dette at Gud gjør noe med kommunikanten. Bruken av uttrykket ”gudomlig handling” leder oss til Metodistkirkens forståelse av nåden og nådemidlene, slik dette er presentert tidligere i oppgaven.¹⁷⁷

Hva ligger så i formuleringen ”förmedlar en andlig verklighet”?¹⁷⁸ Er det noe annet enn å bekræfte? Innebærer dette at Guds nåde i nattverden er en kraft som hjelper den som er underveis til en tro, slik at den svenske teksten knytter seg sterkere til This Holy Mystery? Jeg vil se litt nærmere på det.

---

¹⁷⁶ Nådens fellesskap, 1994: 77.

¹⁷⁷ Jeg har skrevet om dette tidligere i kapittel 2: 18.

¹⁷⁸ Nådens fellesskap, 1994: 77.

I den svenske teksten finner vi innholdet om nattverden under hovedpunkt 2.¹⁷⁹ I underpunkt 2 skrives det om nattverden som minnemåltid: ”Åminnelsen innebær inte endast ihågkomst av hans en gång för alla utförda gärning utan gör denna närvarande för oss”.¹⁸⁰ Her er det tydeliggjort at nattverden ikke er et rent minnemåltid, men at Kristus er til stede her og nå og virker i måltidet. I underpunkt 3 tales det slik om nattverden som offer – og takksigelsesmåltid:

Kristi offer på korset för våra synder upprepas inte i nattvarden, men aktualiseras och skänkas åt oss där. Den kristne lägger fram sin brustenhets och synd samt sina förböner inför Gud och får syndernas förlåtelse och evig liv.¹⁸¹

Formuleringen er en tydelig brodd mot den forståelse av nattverden som gjør måltidet til et messeoffer.¹⁸² Det sies at syndstilgivelsen er tilgjengelig her og nå. Før jeg går spesifikt inn på det punktet, ønsker jeg å kommentere hvordan innledningen til underpunktene kan tolkes på ulike måter. Det sies følgende: ”Den [nattverden] er den nye pakts måltid”.¹⁸³ Den nye pakt er grunnlagt på Jesus Kristus, som i kraft av sin soningsdød er mellommann mellom Gud og mennesker.¹⁸⁴ NT vitner om at det er troen på Jesus Kristus som gir del i den nye pakt.¹⁸⁵ Utsagnet kan tolkes i to retninger: Nattverden er måltidet for den som allerede har del i den nye pakt eller at nattverden formidler den nye pakt til kommunikanten. Teksten problematiserer ikke dette og det er vanskelig å trekke konklusjoner uten å tolke for mye inn i formuleringene.

I neste setning sies det: ”Den nya påskmåltiden är en erinran om delaktighet i Jesu Kristi lidande, död og uppståndelse samt ett tecken på hans återkomst”.¹⁸⁶ Her må jeg igjen stille spørsmålet: Betyr dette at den som søker troen og som deltar i nattverden mottar tilgivelse og tro, slik at det forstås at en har delaktighet i Jesu lidelse eller blir en minnet på den tro man har fra før? Hva blir da den guddommelige handling hvis den bare bekrefter? Jeg tror det siste sitatet kan sammenlignes med John Wesleys syn på nattverden som et minnemåltid, hvor kommunikanten i tro forstås at Kristus er ”ofret for meg”, en gang i tiden og ikke som et messeoffer, og på den måten får nattverdsgjesten delaktighet i Jesu lidelse. Jeg mener det er en

---

¹⁷⁹ Nådens fellesskap, 1994: 79.

¹⁸⁰ Ibid: 79, kapittel 2.

¹⁸¹ Ibid: 79.

¹⁸² Meistad, 1992: 216.

¹⁸³ Nådens fellesskap, 1994: 79.

¹⁸⁴ Det nye testamentet 1978/85: 1. Tim. 5, 2.

¹⁸⁵ Ibid: Johannes 3, 16.

¹⁸⁶ Nådens fellesskap, 1994: 79.

kontekstuell anamnese som uttrykkes her.¹⁸⁷ Nå vil jeg gå tilbake til underpunkt 3. Er det slik at det klargjør dette bildet? Der sies det tydelig at Kristi offer blir aktualisert og gitt oss i nattverden, og hva dette innebærer blir eksplisitt sagt i setningen: ”Den kristne [...] får syndernes förlåtelse [...]”.¹⁸⁸ Teksten sier imidlertid ikke direkte at nattverden skaper tro på Kristus til syndenes forlatelse eller er en hjelp på vei til tro, slik det blir hevdet hos John Wesley og i *This Holy Mystery*, men den forholder seg til den kristne og troende. Jeg synes imidlertid at teksten er klar på at det er Gud som handler i måltidet og at Gud handler nettopp ved å gi Kristus og syndstilgivelse. Jeg mener det er vanskelig å avgrense forståelsen av disse formuleringer helt til de tilfeller hvor man på forhånd har forberedt sitt hjerte ved å ta imot nåde og tro, selv om den svenske teksten bruker uttrykk som ”den kristne” uten at det blir sagt hva som ligger i det. Den svenske teksten antyder at det går an å komme og få tro, men jeg kan ikke si at den uttaler seg tydelig om dette. Det kommer frem at måltidet styrker og bekrefter troen. I den svenske teksten er det heller ingen formuleringer som knytter måltidet til den forutgående nåde.

4. 1. 6 Den norske teksten og troens gave

I den norske teksten brukes det mye plass på å si at Kristus er tilstede i nattverden.¹⁸⁹ Det uttrykkes slik: ”Han har selv lovet å være tilstede i dette måltidet”.¹⁹⁰ Hvem er Kristus til stede for? Teksten utdyper ikke dette. Det er naturlig å tenke: Dersom Kristus er virkelig til stede, må Han også være tilstede for den som i utgangspunktet ikke eier troen. I den norske teksten sies det:

Dette innebærer at nattverdhandlingen ikke bare er et synlig tegn som viser til Guds nærvær i verden, men den har og gir virkelig del i Kristus. I nattverden bringer Kristus sitt livgivende legeme og blod gjennom brød og vin til alle feirende som tar del i måltidet.¹⁹¹

Hva ligger i formuleringen ”alle feirende som tar del i måltidet”? Det er vanskelig i ettertid å vite hvordan samtalegruppens medlemmer tenkte omkring bruken av de ulike begreper, ettersom det i teksten ikke er gjort noe som helst forsøk på å definere og avgrense disse. Det vises heller ikke til konkrete eksempler. Her settes det imidlertid ingen begrensning på hvem ”alle feirende” og de som ”tar del i nattverden” er. Har man bare tenkt på den dømte og troende? I så fall har man utelukket at nattverden gir troens gave til den som søker troen. Det

---

¹⁸⁷ Har skrevet om kontekstuell anamnese i kapittel 3.3.1.

¹⁸⁸ Nådens fellesskap 1994: 80.

¹⁸⁹ Ibid: 20 og 21.

¹⁹⁰ Ibid: 20 og 25.

¹⁹¹ Ibid: 20, § 26.

er imidlertid ikke det som står og her er det mulig å lese det slik det står. Teksten formidler at Kristi livgivende legeme og blod blir gitt til den som tar del i måltidet. Det uttrykkes etter hvert klarere hva som ligger i denne formulering: ”I nattverdfeiringen får de troende del i Kristi fullbrakte offer. Dette innebærer at vi i nattverden mottar syndenes forlatelse [...]”¹⁹² Hvem er dette for? Den troende eller den som søker den første tro på Kristus? Det er ikke mulig å svare et eksakt ja eller nei på det spørsmålet. Teksten overlater dette til leserens tolkning. I den norske teksten sies det at nattverden gir et livgivende møte med Kristus, men det presiseres ikke hvordan man skal forstå dette i relasjon til troens gave og hvem det gjelder for. Det ser ut til at teologene i den norske samtalegruppen først og fremst har hatt den troende i tankene og at nattverden blir forstått slik at den styrker og bekrefter troen. Teksten er utydelig i forhold til om måltidet formidler den første tro på Kristus og sier ingenting om nattverden og den forutgående nåde.

Hvorfor har ikke metodistene hatt interesse av å tydeliggjøre at nattverden er et nådemiddel for den som søker den første tro på Kristus? Hvorfor har de ikke kommet inn på den forutgående nåde? Er det slik at This Holy Mystery på dette punkt tilfører Metodistkirkens nattverdssyn noe nytt, ettersom dokumentet kommer 10 år etter Nådens fellesskap? Jeg synes ikke det er grunnlag for å si at This Holy Mystery tilfører nattverdssynet noe nytt, men at dokumentet tydeliggjør det syn som har fulgt kirken siden John Wesley, men som det i perioder har vært lite bevissthet om. Jeg vil derfor antyde to andre svar. Det ene går på at Metodistkirkens representanter ikke har vært oppmerksomme nok på disse sider ved kirkens nattverdssyn. Det kan også hende at formuleringene er gitt med hensikt, nettopp for å skape mest mulig konsensus omkring en tekst og at metodistene på en indirekte måte har forsøkt å få frem ovennevnte sider ved kirkens nattverdssyn.

4. 1. 7 Oppsummering

I This Holy Mystery sies det at nattverden formidler tro til den ikke- troende og styrker den troende. John Wesley satte nattverden i relasjon til den nåde som forbereder troen, den nåde som gir troens gave til den søkende gjennom rettferdiggjørelsen og den nåde som helliggjør troen ved å styrke den. I Metodistkirken på 18- og 1900tallet motsies ikke denne forståelse av måltidet, men på 1900tallet er man i kirken lite bevisst på disse sider ved nattverden. Når kirkens nattverdssyn skal fremstilles offisielt, griper man tilbake til John Wesley og det skapes konsistens i nattverdssynet. I Nådens fellesskap uttrykkes det at nattverden styrker og

---

¹⁹² Nådens fellesskap, 1994: 21/22.

bekrefter troen og på den måten knyttes måltidet til den nåde som helliggjør. Nattverden settes imidlertid ikke i forbindelse med den forutgående nåde. Det er noen formuleringer som antyder at Kristus er til stede i nattverden for den søkende som ønsker å motta den første tro på Ham, men dette presiseres ikke.

Jeg synes det er problematisk å påvise en eksplisitt og klar sammenheng med kirkens syn når så mye må tolkes inn i teksten. Dersom dokumentet skulle ha vist denne sammenheng, burde man ha drøftet nattverden i relasjon til den nåde som forbereder troen. Det ville også være naturlig å stille krav til klarere formuleringer om det å komme og motta den første tro på Kristus.

Gir Nådens fellesskap implisitt uttrykk for Metodistkirkens nattverdssyn? Her er jeg tilbøyelig til å svare ja. Det er så mange formuleringer som viser til nådens kraft at man ikke kan begrense forståelsen av Nådens fellesskap til bare å gjelde den som kommer til måltidet som en bevisst troende. Her brukes det begreper som syndstilgivelse, frelse i Jesus Kristus, fellesskap med Jesus Kristus og det å få forsikringer om at man er et Guds barn. Disse begreper kan forstås både i forhold til den som eier troen, men også i forhold til den som søker den for første gang. Tekstene mangler imidlertid de nødvendige presiseringer.

4. 2 Nattverden og helligjørelse

Her vil jeg drøfte forholdet mellom nattverd og helligjørelse.

4. 2. 1 This Holy Mystery og helligjørelse

I This Holy Mystery sies det at nattverden er et redskap for Den Hellige Ånd og at kommunikanten får kraft til den åndelige reise.¹⁹³ Måltidet gir næring til et liv sammen med Jesus Kristus og kraft til å leve som en disippel. Det kristne liv settes inn i en ramme av utvikling. Dette beskrives slik i This Holy Mystery:

We receive spiritual nourishment through Holy Communion. The Christian life is a journey, one that is challenging and arduous. To continue living faithfully and growing in holiness requires constant sustenance. Wesley wrote that, "This is the food of our souls: This gives strength to perform our duty, and leads us on to perfection" ("The Duty of Constant Communion" I.3). God makes such sustenance available through the sacrament of Eucharist. [...] As we continue to the Table again and again, we are strengthened repeatedly. We go out empowered to live as disciples,

---

¹⁹³ This Holy Mystery, 2004: 8/9.

reconcilers and witnesses. In the words of the prayer after Communion, “Grant that we may go into the world in the strength of your Spirit, to give ourselves to others...”.¹⁹⁴

I dokumentet sies det altså eksplisitt at nattverden gir helliggjørelse. I metodistisk teologi påpekes det, som tidligere vist, at helliggjørelsen skjer ved at kommunikanten gir respons gjennom tro og at nattverden ikke er ”opus operatum”.

Helliggjørelse innebærer kjærlighet til og fellesskap med Kristus og ens neste. Dette fellesskap utlegges først i tre dimensjoner. Det gjelder mellom Kristus og den enkelte, mellom de troende i den lokale og verdensvide kirke og fellesskapet mellom den stridende og seirende kirke. Fellesskapet mellom de troende i nattverden, som skal være preget av kjærlighet, viser hvordan Gud ønsker at verden og kirken skal se ut.¹⁹⁵ Det er imidlertid viktig å legge merke til at det også fins en fjerde dimensjon. Helliggjørelsen omtales i relasjon til den verden som ennå ikke kjenner Gud. Dette blir understreket i den setningen som er fra bønnen etter nattverden, ”go into the world in the strength of your Spirit”. I *This Holy Mystery* fortsettes det med å utlegge nattverdets effekt på helliggjørelsen slik:

As we encounter Christ in Holy Communion and are repeatedly touched by divine grace, we are progressively shaped into Christ’s image. All of this work is not done in a moment, no matter how dramatic an experience we may enjoy. It is, instead, a lifelong process through which God intends to shape us into people motivated by love, empowered and impassioned to do Christ’s work in the world. The identity and ministry that God bestows on us in our baptism are fulfilled as we continue to be transformed into disciples who can respond to God’s love by loving God and others.¹⁹⁶

Nattverden gir kraft til å elske Gud og medmennesker. Den som vil vise kjærlighet til andre, må også gå ut over menighetens grenser. Det gis en åpning for øyeblikkelige opplevelser av helliggjørelse i måltidet, men vekten ligger på det prosessuelle.

4. 2. 2 John Wesley’s nattverdssyn og helliggjørelse

Wesley sa at metodistene var kalt til å utbre hellighet.¹⁹⁷ Med hellighet forstår Wesley en personlig, indre erfaring av Guds kjærlighet, men også dette at troen forholder seg til en sosialetisk sammenheng. Tore Meistad skriver: ”Wesleyansk hellighetsforståelse er derfor

---

¹⁹⁴ *This Holy Mystery* 2004: 9

¹⁹⁵ *Ibid*: 10.

¹⁹⁶ *Ibid*: 10.

¹⁹⁷ Nilsen, 1958: 41.

personlig og sosial på samme tid”.¹⁹⁸ Theodore Jennings Jr. skriver slik om John Wesley og hellighet:

Grace is available not just to an elite but to all [...] Anyone could become holy in life through the operation of grace [...] For Wesley grace really works, It really changes things, people, relationships and the world.¹⁹⁹

Wesley sier altså at Guds nåde ikke bare er statisk, ved at den formidler nåde for begåtte synder, men at nåden i Jesus Kristus er en kraft som virker på mennesket.²⁰⁰ Jeg har tidligere presisert Wesleys standpunkt om at det er denne nåde som kommer til mennesket gjennom nattverden.²⁰¹ Wesley hevder så at det å gå til nattverd vil føre til vekst i forholdet til Gud, til en selv og til ens neste. I den preken som gir det beste uttrykk for Wesleys nattverdsforståelse; ”The Duty of Constant Communion”.²⁰² sier han: ”The grace of God given herein [...] enables us to leave them [our sins] [...] and leads us in to perfection”.²⁰³ Jeg mener Wesley her skriver klart om at kommunikanten får del i helliggjørelse. Chilcote forteller fra John Wesleys liv:

The impact and potency of the Lord’s Supper in John’s life can be seen clearly in a typical comment from his journal: ”I found much of the power of God in preaching, but far more at the Lord’s Table”.²⁰⁴

Wesley uttaler seg her tydelig om at måltidet gir helliggjørelse. Jeg har tidligere pekt på at dette var en av begrunnelsene for ham til å ta imot brød og vin så ofte som han gjorde, men det er fremdeles ikke snakk om ”opus operatum”.²⁰⁵ Wesley gir respons i form av tro og setter sin livsførsel i sammenheng med måltidet.

4. 2. 3 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet og helliggjørelse

Det blir mest riktig å sette utviklingen i kirken på begynnelsen av 1900tallet i perspektiv. Jeg vil derfor gi et eksempel på hvordan situasjonen var blant metodister i Amerika på 1800tallet. Ruth Lester skriver om dette, men hun foretar ingen egne refleksjoner om en eventuell

---

¹⁹⁸ Meistad, 1992: 227.

¹⁹⁹ Jennings Jr., 1990: 141.

²⁰⁰ Hagen, 1953: 217.

²⁰¹ Jeg har skrevet om dette tidligere i kapittel 3.

²⁰² Prekenen finnes opprinnelig i Wesleys Works. Jeg refererer til den teksten som finnes i Outlers bok og den er hentet fra prekensamlingen Sermons of Several Occasions (1788)..

²⁰³ Outler, 1964: 334/335.

²⁰⁴ Chilcote, 2002: 139, (Chilcote siterer fra Wesleys Journal, finnes i Wesleys Works).

²⁰⁵ Outler, 1964: 335.

utvikling av nattverdlære- og praksis i Metodistkirken. Hun vil fortelle en historie og formidler fra ”camp meeting”:²⁰⁶

But the Sabbath, I believe, was generally considered as the greatest day. We met the rising sun by administering the sacrament to about one thousand communicants, all of who were in ecstasies of joy. By ten o`clock we had the lowest calculation eight thousand souls on the campground [...].²⁰⁷

Dette situasjonsbildet viser at det ble lagt vekt på nattverden, ettersom de valgte å feire måltidet under ”camp meeting”. Vi får samtidig et innblikk i hvordan tusen deltakere opplevde en ekstatiske glede. Det må forstås som en glede i Herren. Nattverden gjorde noe med relasjonen til Gud.

Det er også interessant å legge merke til hvordan en av metodistprestene²⁰⁸ på 1800tallet utlegger sitt syn på nattverden:

The Sacrament is: 1. Renewal of our baptismal covenant. 2. A solemn remembrance of Christ in his passion and death. 3. To fortify against sin and temptation [...] III 2. Confession and humiliation. 3. Love and charity with all men. 4. A fixed resolution to lead a new life. [...] V. How we are to behave after it.²⁰⁹

Ezekiel Cooper forstår nattverden som et minnemåltid og et fellesskapsmåltid. Måltidet gir samtidig kraft til å stå imot synd, til å elske andre og til å leve et nytt liv. Det er interessant å se at beskrivelsen av måltidets virkning er konsistent med Wesleys oppfatning og dermed skaper sammenheng i kirkens nattverdssyn.

En slik forståelse av nattverden står imidlertid i sterk kontrast til den lave status måltidet fikk på slutten av 18- og begynnelsen av 1900tallet. Mye av den rike arven fra Wesley gikk tapt i løpet av det nittende og tjuende århundret.²¹⁰ Måltidet preges av en uklar teologi, og vekten legges på at det er et minnemåltid.²¹¹ Det er få menigheter som praktiserer nattverd mer enn en gang i måneden. På noen steder nøyer de seg med å feire nattverd en gang i kvartalet.²¹² I dette tidsrom har prestene, teologene og kirkens medlemmer vært lite bevisste på John

---

²⁰⁶ ”Camp meeting” var en større utendørs samling for metodister. Det ble holdt flere slike på 1800- tallet.

²⁰⁷ Lester, 2005: 215.

²⁰⁸ Her tenkes det på en reisepredikant i Metodistkirken ved navn Ezekiel Cooper..

²⁰⁹ Lester, 2005: 215/216.

²¹⁰ This Holy Mystery, 2004: .6

²¹¹ Hagen, 1953: 240.

²¹² Tucker, 1996:118.

Wesleys nattverdsforståelse.²¹³ Debatten har ofte dreid seg om hvordan man skal forstå Jesu nærvær, også i relasjon til andre konfesjoners forståelse av dette temaet, og ikke om hva dette nærvær virker. I *This Holy Mystery* er dette beskrevet slik:

During the nineteenth and twentieth centuries the rich Wesleyan understandings of Eucharist were largely lost, and the sacrament became understood only as a memorial of the death of Christ. In many congregations attendance on Communion Sunday was low. Revitalization of the Lord's supper in Methodism and in the Evangelical and United Brethren churches, started in the mid – twentieth century, when the churches began to reclaim their sacramental heritage and create new rituals to express it.²¹⁴

Bildet av situasjonen fra 18- og 1900tallet er altså ikke entydig. Kirken på 1800tallet blir stående i en sammenheng med John Wesley og faktisk også *This Holy Mystery*, mens man i kirken på 1900tallet ikke legger vekt på at nattverden gir helliggjørelse.

4. 2. 4 Den internasjonale teksten og helliggjørelse

Allerede før det i ”Kirken – nådens samfunn” sies noe eksplisitt om nattverden, pekes det på sammenhengen mellom nådemidler og nattverden. Dette kommer frem i avsnittet om nådemidler:

Den Hellige Ånd skaper Kristi legeme og formidler Guds nåde ved de midler som er innstiftet og gjort virksomme av Gud. Lutheranere og metodister er enige om at Guds ord og dåpens og nattverdens sakrament er de grunnleggende nådemidler, ved hvilke evangeliet om Guds forløsende kjærlighet i Kristus blir gitt til mennesker, for at det skal bli mottatt i tro. Ved disse midler konstituerer og bevarer Kristus, gjennom Den Hellige Ånd, kirken og sender den ut i verden.²¹⁵

Her sies det altså at nattverden er et nådemiddel og at også dette sakrament ”sender kirken ut i verden”. Jeg mener tanken er at kommunikanten skal vise kjærlighet overfor medmennesker. Dette blir en sterk understrekning av at sakramentet og dermed nattverden gir nåde som fører til sosial hellighet. Det er også en annen side ved helliggjørelsen som kommer frem her. Det er ikke bare den enkelte troende som vokser i helliggjørelse, men det er kirken som sendes ut i verden. Her mener jeg det ligger under at fellesskapet skal bidra med Guds kjærlighet inn i

---

²¹³ *This Holy Mystery*, 2004: 5.

²¹⁴ *Ibid*: 6, Se tidligere kommentar i fotnote 5 om sammenslåing av kirkesamfunn.

²¹⁵ *Nådens fellesskap*, 1994: 42.

sosiale sammenhenger. Jeg har tidligere påpekt at helliggjørelse i metodistisk teologi også inkluderer den sosiale hellighet.

I ”Kirken - nådens samfunn” brukes det en formulering som vi også finner igjen hos John Wesley og i *This Holy Mystery*.²¹⁶

Lutheranere og metodister setter bruken av disse midler [nådemidler] høyt på grunn av Guds forordning og løfte om å handle gjennom dem. På den annen side tror de at det ikke er noen effekt eller fortjeneste i nådemidlene som menneskelige handlinger. Men Guds løfte er å bevirke, styrke og gi næring til troen hos dem som mottar nådemidlene i overensstemmelse med hans befaling.²¹⁷

Her sies det at Gud handler gjennom nådemidlet og at troen styrkes. Jeg tenker allikevel spesielt på formuleringen, ”gi næring til troen”, som er hentet ut av John Wesleys prekener,²¹⁸ men dette viser også konsistens med *This Holy Mystery*. Jeg vil imidlertid påpeke at dette er sagt generelt om nådemidler og ikke direkte om nattverden, men det kan også forstås i tilknytning til måltidet.

I de avsnitt som behandler nattverden spesielt, blir det understreket at metodistene har lagt vekt på Den Hellige Ånds gjerninger i nattverden:

Nattverdhandlingen blir således et nådemiddel ved kraften i Kristi skaper – og løftsord, noe lutheranere understreker, og gjennom Den Hellige Ånds handling i den, som er den metodistiske vektlegging.²¹⁹

Det sies imidlertid ingenting om hvilke handlinger fra Den hellige ånd det siktes til. Tenker man her på at Ånden forklarer Kristi forsoningsverk for kommunikanten eller at Den hellige ånd formidler mer enn den rettferdiggjørende nåde eller at Ånden gjør begge deler? Dette blir ikke drøftet og konkretisert i teksten og spørsmålet om det er en formulering som peker i retning av helliggjørelse må stå ubesvart.

Det brukes ikke begreper som hellighet eller helliggjørelse, men berøres temaet allikevel? I teksten sies det at ”Kristus gir seg selv til kommunikanten”.²²⁰ I metodistisk teologi vil det å

---

²¹⁶ *This Holy Mystery*, 2004: 9, ”we receive spiritual nourishment through Holy Communion”.

²¹⁷ *Nådens fellesskap*, 1994: 42, avsnitt 41.

²¹⁸ Maddox., 1994: 202.

²¹⁹ *Nådens fellesskap*, 1994: 45, avsnitt 53.

²²⁰ *Ibid*: 46, avsnitt 54.

få del i Kristus, bli forstått som å få del i guddommelig natur, og det er helliggjørelse. Det sies videre:

I Herrens nattverd mottar vi syndstilgivelse, forsikringen om at vi er akseptert av Gud for Kristi skyld. I dette møte med den levende Kristus blir vi styrket i vår tro, vårt håp og vår kjærlighet, og vårt fellesskap med kirkens Herre og med lemmene på hans legeme.²²¹

Jeg mener det er dette avsnittet som klarest uttrykker at nattverden gir helliggjørelse. Her skrives det at møtet med Kristus resulterer i en styrket tro, et styrket håp, en styrket kjærlighet og et styrket fellesskap. Nattverden virker på relasjonen til Gud, til en selv og til andre og det er helliggjørelse.

Hvorfor er teksten fri for begrepet helliggjørelse? Hadde det ikke vært naturlig for metodistene å bruke det i en slik dialog eller ville det sette et altfor metodistisk preg på formuleringene? Det er litt vanskelig å si. Martin Luther uttaler seg slik om nattverden i den store katekisme:

Med rette blir den [nattverden] kalt mat for sjelen, etter som det nærer og styrker det nye mennesket. Ved dåpen blir vi født på ny. Men vårt kjød og blod har ikke mistet sitt gamle skinn. Det er så mange hindringer og anfektelser fra djevelen og verden at vi ofte blir trette og matte. Under tiden snubler vi også. Dette sakrament er derfor gitt til daglig føde og næring som troen kan styrke seg og nære seg på, så den ikke skal gi opp kampen, men bare bli sterkere og sterkere. For det nye livet skal være slik at det stadig vokser og går framover.²²²

Luther skriver mest om nattverden i forhold til syndenes forlatelse, men her ser vi at tanken om kraft i nattverden er til stede. Det er interessant å se at Luther bruker uttrykk som ”mat for sjelen” og ”nærer det nye mennesket”, men Luther vektlegger ikke i katekismen at nattverden gir helliggjørelse.

I de innledende kommentarer til avsnittet om sakramentene finnes det formuleringer som peker på en viss sammenheng med This Holy Mystery. Jeg må allikevel fastslå at i teksten brukes det ikke begreper som eksplisitt viser en sammenheng med kirkens nattverdssyn. Ettersom dette emnet står så sentralt i kirkens nattverdsforståelse, er det for meg

---

²²¹ Nådens fellesskap 1994: 46, avsnitt 55.

²²² Mæland, 1985: 375/376.

overraskende. Det er imidlertid slik at temaet hellighet og helliggjørelse berøres, og det er mulig å påvise en viss sammenheng mellom This Holy Mystery og Nådens fellesskap.

4. 2. 5 Den svenske teksten og helliggjørelse

Jeg har tidligere pekt på hvordan ”sakrament” defineres i den svenske teksten, hvor det sies at sakramentet er en guddommelig handling som formidler en åndelig virkelighet.²²³ Jeg har også drøftet bruken av disse begreper og vil her tilføye at formuleringene også kan gi rom for tanker om helliggjørelse. Dette fordi det sies at det er Gud som handler og at kommunikanten får del i en åndelig virkelighet, en virkelighet som senere defineres som fellesskap med Kristus. Selv om mye kan tolkes inn i formuleringene, og ”fellesskap med Kristus” initierer tanken om nådens helliggjørende kraft over kommunikanten, er det ingenting i den innledende forklaringen til sakramentet som tyder på at man har ønsket å si noe om helliggjørelse. Dette bildet endrer seg imidlertid når selve nattverden omtales:

Nattvarden som den helige Andes verk. Genom Ordet och den helige Ande, livgivaren, är vår Herre Jesus Kristus närvarande i nattvarden, där han med Anden verkar de troendes förnyelse och helgelse samt ger del i Guds rike.²²⁴

Den hellige ånd virker altså gjennom nattverden. Jeg har tidligere påpekt at i This Holy Mystery sies det at nattverden er ”action from the Holy Spirit”.²²⁵ Det er påfallende å legge merke til likhet i formuleringene, spesielt med tanke på at THM kom på trykk 10 år etter NF. I avsnittet sies det videre eksplisitt at Den hellige ånd er det redskap Kristus bruker for å virke helliggjørelse. Her blir sammenhengen med kirkens nattverdssyn synliggjort og tydeliggjort ved at begrepet helliggjørelse brukes.

Dette åpner for følgende drøfting: Den svenske samtalegruppen sier at deres arbeid bygger på den internasjonale. Hva er det da som gjør at den svenske teksten er mer konsistent med This Holy Mystery og kirkens nattverdssyn enn den internasjonale? Jeg tror vi må se på hvem som representerte metodistene. En av disse var biskop emeritus Ole E. Borgen. Han skrev i 1972 boken: ”John Wesley on the Sacraments”.²²⁶ I denne boken presenterer og drøfter han Wesley syn på nattverden. Mange i Metodistkirken sier at nettopp denne boken er en av årsakene til fremveksten av den sakramentale fornyelse vi har sett i Metodistkirken i løpet av

---

²²³ Nådens fellesskap, 1994: 77.

²²⁴ Ibid: 79.

²²⁵ This Holy Mystery, 2004: 8.

²²⁶ Se litteraturliste.

de siste 20 – 30 år.²²⁷ Den svenske samtalegruppen hadde altså en deltaker som hadde førstehåndskjennskap til John Wesley. Jeg tror teksten er inspirert av John Wesley og at det er dette som skaper konsistens med THM og kirkens nattverdssyn.

4. 2. 6 Den norske teksten og helligjørelse

Den norske teksten bærer preg av flere generelle vendinger enn den svenske og internasjonale teksten. Det er allikevel deler av teksten som peker i retning av at nattverden gir helligjørelse. Det står slik i den norske teksten:

I nattverdfeiringen får de troende del i Kristi fullbrakte offer. Dette innebærer at vi i nattverden mottar syndenes forlatelse og alle de øvrige velsignelser som Kristus har brakt oss, så som liv og udødelighet. Styrket av dette måltidet i tro, håp og kjærlighet, blir vi sendt ut i verden for å være budbærere for fred, rettferd og forsoning.²²⁸

Hva betyr det at ”de troende får del i Kristi fullbrakte offer”? Må ”Kristi fullbrakte offer” leses som Kristi soningsdød til syndenes forlatelse, eller prøver partene her å si at nattverden gir del i hele Kristi verk? Dette skulle i så fall inkludere helligjørelse. Begrepet ”fullbrakt” er hentet fra ett av Jesu syv ord på korset, hvor Kristus roper ut ved sin død: ”Det er fullbrakt”.²²⁹ Det er frelsesverket som er fullbrakt og dette innebærer en total fornyelse av hele Guds skaperverk og mye mer enn at mennesket blir tilregnet syndstilgivelse. Jeg velger å holde fast på at teksten går i retning av helligjørelse, også fordi det videre sies hva kommunikanten får del i. Her snakkes det ikke bare om syndenes forlatelse, men også ”alle de øvrige velsignelser som Kristus har brakt oss”. Disse velsignelser utlegges som liv, udødelighet, tro, håp og kjærlighet. Dette er begreper som vanligvis plasseres innenfor temaet helligjørelse og jeg har tidligere drøftet formuleringer som sier noe om ”kjærlighet”. Teksten er imidlertid noe utydelig og jeg synes sammenhengen med kirkens syn blir for svak når teksten må tolkes gjennom flere ledd. Det blir imidlertid fremholdt:

Begge våre kirker understreker på en tydeligere måte enn før at det er gjennom nattverden at gudsfolkets fellesskap kommer fullt ut til uttrykk. Nattverden gir uttrykk for og virkeliggjør på en særskilt måte fellesskapet med Kristus og hverandre (koinonia). Vi ser nattverden som en foregripelse av Guds rike og nattverdfeiringen som en utfordring overfor all urett i verden. Vi ser

---

²²⁷ Maddox, 1998: 21.

²²⁸ Nådens fellesskap, 1994: 20/21, avsnitt 27.

²²⁹ Det nye testamentet, 1978/85: Johannes 19,30.

fram mot en verden hvor mennesker i sannhet er forsonet med hverandre og deler Guds gaver rett.²³⁰

Her ønsker jeg bare å kommentere at teksten peker på den sosiale hellighet, når det skrives om å gjøre noe med uretten i verden. Dette peker også i retning av et kall til tjeneste. Jeg vil derfor drøfte det inngående i neste kapittel. Tore Meistad skriver imidlertid følgende om hellighet og metodistisk teologi:

Det er ikke menneskets "sjel" som likedannes med Gud, men hele mennesket. Menneskets totale eksistens blir fornyet uten at enheten med den historiske virkeligheten blir brutt. Dette gjør at den eskatologiske forvandlingen av den troende fører til at forvandlingen av den troendes sosiale virkelighet blir hennes eller hans historiske oppgave. Guddommeliggjøringen av mennesket fører derfor til at mennesket på den ene side blir et fullt menneske, på den annen side at det får en dypere tilhørighet til den naturlige og sosiale verden.²³¹

I metodistisk teologi er det en sammenheng mellom det å få del i guddommelig natur og engasjement for mennesker som lider.

I den norske teksten sies det ikke eksplisitt at nattverden virker helliggjørelse. Begrepet helliggjørelse er ikke brukt. I deler av teksten berøres allikevel temaet helliggjørelse.

4. 2. 7 Oppsummering

This Holy Mystery og John Wesley sier at nattverden gir helliggjørelse. I kirken på 1800-tallet ble nattverden satt i sammenheng med helliggjørelse. På 1900-tallet har kirken i lange perioder vært utydelig på nattverdsteologien, men den har aldri kommet med noe offisielt alternativ til Wesleys nattverdsforståelse. I den svenske teksten brukes begrepet helliggjørelse, mens den norske og internasjonale teksten ikke gjør det. Alle tre tekstene bruker generelle formuleringer som kan tolkes på ulike måter, men hvor det også er mulig å lese metodistisk teologi om helliggjørelse inn i teksten. Den svenske teksten viser en klar sammenheng med Metodistkirkens nattverdssyn, mens de to andre blir noe utydelige. De ulike samtalegrupper kom i stand på et tidspunkt hvor interessen for John Wesley for alvor var våknet i Metodistkirken. Når jeg nå påviser at en av tekstene i Nådens fellesskap står i en svært klar sammenheng med This Holy Mystery, tror jeg det er fordi Metodistkirkens representanter i den svenske samtalegruppen gikk tilbake til John Wesley for å klargjøre metodistisk

---

²³⁰ Nådens fellesskap, 1994: 21, avsnitt 28.

²³¹ Meistad, 1992: 192.

nattverdforståelse. Jeg har tidligere pekt på at det var dette som skjedde da The General Board of Discipleship arbeidet med This Holy Mystery.

4.3 Nattverden og kallet til tjeneste

Her vil jeg drøfte forholdet mellom nattverden og kallet til tjeneste.

4.3.1 This Holy Mystery og kallet til tjeneste

I This Holy Mystery sies det at nattverden kaller kommunikanten til tjeneste for andre. Den som deltar i måltidet blir minnet om den verdi og de behov andre mennesker har:

Holy Communion is a type of sacrifice. It is a re – presentation, not a repetition, of the sacrifice of Christ. Christ’s atoning life, death, and resurrection make divine grace available for us. We also present ourselves as sacrifice in union with Christ to be used by God in the work of redemption, reconciliation and justice. In the Great Thanksgiving the church prays: “We offer ourselves in praise and thanksgiving as a holy and living sacrifice, in union with Christ’s offering for us [...].”²³²

En etterfølgelse av Kristus innebærer altså å ta andre menneskers behov på alvor.²³³ Det er temaet tjeneste som diskuteres og det kommenteres at kallet til tjeneste kjennetegner takkebønnen i måltidet. I takkebønnen synliggjøres det at kommunikanten gir seg selv som et hellig offer til Kristus, i tjenesten for fred, forsoning og nestekjærighet. Det understrekes så at nattverden utruker til tjeneste:

The grace we receive at the Lord’s Table enables us to perform our ministry and mission, to continue his work in the world – the work of redemption, reconciliation, peace and justice. As we commune, we become aware of the worth and the needs of other people and are reminded of our responsibility. We express the compassion of Christ through acts of caring and kindness toward those we encounter in our daily lives [...]. Remembering the revolutionary Jesus, we are impelled to challenge unjust practices and systems that perpetuate political, economic and social inequity and discrimination.²³⁴

Tanken er at Kristus kaller kommunikanten til å tjene andre, det være seg i forhold til fysiske, psykiske og åndelige behov. Tjenesten gjelder både i og utenfor Guds menighet. Det er

---

²³² This Holy Mystery, 2004: 8.

²³³ Ibid: 10.

²³⁴ Ibid: 10.

interessant å legge merke til formuleringen i sitatet ovenfor; ”as we commune, we become aware of the needs of other people.” Det kan bety to ting. Her tenkes det enten på at kommunikanten blir bevisst på tjenesten for andre under måltidet eller dette at den teologiske refleksjon omkring måltidet legger vekt på dette kallet. Formuleringen åpner både for en punktuell og prosessuell forståelse av temaet. Dette kall til tjeneste kommer frem i nattverdsliturgien for Metodistkirken:

Derfor dekkes Herrens bord i dag til glede og trøst for alle som alvorlig og oppriktig angrep sin synd, som søker å leve i fred og kjærlighet med sine medmennesker og vil følge Guds bud og vandre på hans hellige veier. Kom i tro og ta imot dette hellige sakrament som gir deg trøst og styrke til å vandre Guds veier [...]. Gi oss nåde, Himmelske Far, til å tjene deg og leve et nytt liv [...] så vi kan ta imot Jesus Kristus, det levende brød i våre hjerter, kan vokse opp til likhet med ham, og kan overgi oss selv som et levende og hellig offer til deg, ved Jesus Kristus vår Herre [...] og ber at du må fylle oss med Den Hellige Ånds kraft, så vi kan være dine vitner i verden, og frimodig gå ut i tjenesten for kjærlighet, rettferdighet og fred.²³⁵

Her viser jeg til noen formuleringer hvor det ikke først og fremst legges vekt på Jesu nærvær, troen eller det å elske Gud, men det er tjenesten for andre, for verden og samfunnet som settes i sentrum. Den hellige ånd påkalles for at Ånden skal utruste til tjeneste.²³⁶

I *This Holy Mystery* og i *The United Methodist Church* presiseres det at nattverden møter oss med et kall til tjeneste. Denne tjeneste forholder seg til Jesus Kristus og de troende, men den gjelder også overfor de som ikke deltar ved Herrens bord.

4.3.2 John Wesleys nattverdssyn og kallet til tjeneste

I *This Holy Mystery* sies det at kallet til tjeneste som en del av nattverdforståelsen, er en arv metodismen har fra John Wesley. Han hevdet ved flere anledninger at den kristne tro er en sosial tro. I *This Holy Mystery* siteres det fra forordet til ”Hymns²³⁷ and Sacred Poems”: ”The Gospel of Christ knows no religion but social, no holiness but social holiness”.²³⁸ Wesley understreker at den tro, nåde og kjærlighet kommunikanten mottar i nattverden, skal settes i sammenheng med en tjeneste for andre som er både praktisk og sosial Tore Meistad skriver:

---

²³⁵ Ritualbok for Metodistkirken i Norge 1991: Nattverden. Tekst som har til hensikt å uttrykke det samme finnes i *Book of Worship* 1992: 44/49/80.

²³⁶ *This Holy Mystery*, 2004: 9.

²³⁷ Dette er en bok John Wesley ga ut med blant annet salmer til bruk under nattverden.

²³⁸ *This Holy Mystery*, 2004: 29.

Luthers idè om den kristne som "simul iustus et peccator" møter liten forståelse hos Wesley på grunn av den sterkere vekten som han legger på nådens effektive fornyelse av menneskets falne natur. Derfor har han heller ikke bruk for å tale om noen "daglig omvendelse". I stedet taler han om et "daglig offer". Noen ganger knytter han denne tanken til daglig nattverdfeiring, noe han selv praktiserte i perioder og alltid med henvisning til etterfølgelse og til å ta Kristi kors opp på nytt.²³⁹

Her kommer det frem hvordan John Wesley satte nattverden i forbindelse med tjeneste.

Etter at Joerg Rieger har presentert John Wesleys synspunkter på innstiftede nådemidler og barmhjertighetsgjerninger, oppsummerer han slik:

Holy Communion is an example of how both works of mercy and works of piety come together. The Christ whom we meet at the Communion table and in the liturgy of the church cannot be another Christ than the one we meet in the other person, the marginalized. [...] Communion is, therefore, no longer merely a mystical and private transaction between God and the church. Communion includes God's concern for all creation (especially those who are most needy), eating and drinking together with them at the table.²⁴⁰

De første metodister levde ut sin tro ved å praktisere det nådemiddel John Wesley kalte for barmhjertighetsgjerninger.²⁴¹ De hentet kraft til tjenesten for andre i nattverden. Det var en slik livsførsel John Wesley krevde av de som gikk til nattverd. Cobb viser hvordan John Wesley setter sammen tro og tjeneste:

Wesley did not interpret Christian love sentimentally. For him it was a mode of being that could occur only through the work of the Spirit in repentance and faith. There could be no Christian love that did not express itself in costly works. Only those who showed signs of being and living in this way were accepted.²⁴²

Her kommer det frem at Wesley ikke aksepterte og heller ikke forstod tro som noe sentimentalt. Den troende måtte være villig til å stå i en tjeneste som ofte ville kreve mye av ham. Carder skriver slik om Wesleys forståelse av tro og tjeneste:

---

²³⁹ Meistad, 1992: 217/218.

²⁴⁰ Heizenrater, 2002: 94.

²⁴¹ Barmhjertighetsgjerninger skriver jeg om i kapittel 2.3: 16.

²⁴² Cobb, 1995: 142.

Personal assurance and social witness – these are the terms in our Wesleyan heritage that describe the two dimensions of discipleship. Being saved and social transformation are both necessary components of authentic faith [...] God raised the people called Methodists according to Wesley, “to reform the nation, particularly the Church, and to spread scriptural holiness over the land “. This was the propelling vision of the Wesleyan revival. It was a two – pronged gospel and personal assurance and social witness.²⁴³

Det er ingen tvil om at for Wesley handlet metodismen om en sterk åndelig bevegelse som skulle være sterkt knyttet til en tjeneste for andre, en tjeneste som hadde karakter av å være et offer. John Wesley skriver i en av sine prekener:

Först skall jag försöka visa, att kristendomen väsentligen är en samhällsreligion och att man fullkomligt förvanskar den, om man vill förvandla den till en religion uteslutande för individer.²⁴⁴

Her bekrefter John Wesley enda en gang forbindelsen mellom tro og barmhjertighetsgjerninger. Tore Meistad sammenfatter John Wesleys nattverdsforståelse på denne måten:

Kjernen i den wesleyanske nattverdsforståelsen er med andre ord at nattverden er et nådemiddel der Gud møter mennesket med sin nåde til fornyelse og tjeneste. Det er ikke syndstilgivelsen som står i sentrum, men den troendes helliggjørelse og Kristus – etterfølgelse. For Wesley uttrykker nattverdsmåltidet den sannhet at hele skapningen er avhengig av Guds nåde for å eksistere. Slik også med nattverdsgjesten, som blir styrket av Gud selv til å møte livets utfordringer Nattverden er i wesleyansk tradisjon av den grunn en gledens fest og ikke en sorgtung påminnelse om menneskenes syndfullhet.²⁴⁵

Det kan neppe uttrykkes klarere at nattverden for Wesley kaller til tjeneste for Kristus og for andre. Kommunikanten mottar kraft til tjeneste. Tore Meistad har i den boken som jeg viser til, kalt kapitlet om nattverden for ”utrustning til tjeneste”. Han sier videre:

Det er opp til Gud hva nattverden skal formidle, [...] utrustning til tjeneste [...]. I nattverden blir den troende gitt mulighet til å ofre seg selv som takkoffer til Gud, en tanke som finnes uttrykt meget tidlig i kirkens historie.²⁴⁶

---

²⁴³ Carder, 1991: 65 / 68 og 69.

²⁴⁴ Eimir, 1970 Bind 1: 331, John Wesleys preken over Matt. 5, 13 – 16.

²⁴⁵ Meistad , 1992: 219/220.

²⁴⁶ Ibid: 216 / 217.

Meistad understreker her den kirkelige tradisjon John Wesley stod i. Jeg har før nevnt at Wesley, i likhet med mange andre kirkeledere, søkte tilbake til den tidlige kirke for å hente inspirasjon til den teologiske refleksjon, også omkring nattverden.

John Wesley skriver ikke bare om Kristi nærvær i nattverden, men om de kristnes nærvær i samfunnet som en frukt av nattverden. Det er et annerledes og interessant perspektiv og det har igjen sammenheng med hans helhetssyn på nattverden, hvor også den liturgiske ramme uttrykker Kristi virkelige åndelige nærvær.

4. 3. 3 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet og kallet til tjeneste

Metodismen startet som en vekkellesbevegelse med vekt på at en levende tro skulle vise seg i tjeneste for andre. Maddox beskriver situasjonen:

For example, the initial generation of the Wesleyan holiness movement saw the doctrine of entire sanctification inescapably bound with abolition, the plight of the poor, and enfranchisement of women.²⁴⁷

Det startet med tjenesten for de fattige som en nødvendig frukt av helliggjørelse. I Lære - & Kirkeordning for The United Methodist Church står det følgende om tjenesten i Kristus:

Den allmenne tjeneste, som alle kristne skal utføre i Kristi navn og ånd, er både en gave og oppgave. Gaven er Guds ufortjente nåde. Oppgaven er uinnskrenket tjeneste [...] Tjenesten tas imot og begynner i en menighet, men impulsen til å tjene driver alltid et menneske utenfor menighetens grenser mot hele det menneskelige fellesskap.²⁴⁸

Jeg har tidligere vist hvordan metodistene på 1800tallet tok vare på arven fra Wesley. Karen Tucker skriver slik om første halvdel av 1800tallet:

Building upon the foundation of sacramental theology laid by John Wesley, Methodists, in their theological discourses upon and hymnic statements about the Eucharist during this period and beyond, accentuated the koinonia between believers and Christ [...], the fellowship of love that transcended time and space [...]. Special emphasis was placed upon the atoning sacrifice as

---

²⁴⁷ Maddox, 1998: 125/126.

²⁴⁸ Metodistkirkens Lære - & Kirkeordning, 1997, egen oversettelse fra svensk til norsk.

(contrary to Calvinist doctrine) beneficial to all humankind, for which the grateful response should be praise and thanksgiving.²⁴⁹

Her settes tjeneste i sammenheng med nattverden. Det blir først lagt vekt på hva måltidet gjør med kommunikanten, men jeg vil allikevel fremheve det som sies om kommunikantens respons. Det skal være ”praise” og ”thanksgiving”. Jeg har nettopp vist at takkebønnen inkluderer tanken om at kommunikanten gir seg selv som et offer til Kristus, men også til tjeneste for andre. Tjenesteperspektivet kommer altså frem i den teologiske refleksjon omkring nattverden på første halvdel av 1800tallet.

Jeg har imidlertid ikke vært i stand til å finne noe som kan støtte en påstand om at nattverdforståelsen i Metodistkirken på 1900tallet ble satt i sammenheng med kallet til tjeneste. Det kan derfor virke som om det ikke har vært lagt vekt på dette. Karen Tucker bekrefter at måltidets utvikling i kirken i Europa, også gjaldt for Amerika, når det gjelder siste halvdel av 1800tallet og et godt stykke inn på 1900tallet:

The fundamental theological themes and emphasis of the first half of the century were continued and reinforced in the second, though by the mid-1850s, the content of books and manuals on the Lord’s Supper was nuanced to address a growing neglect of the sacrament that church leaders deemed “inconsistent with growth in grace and a life of piety”.²⁵⁰

Debatten i kirken er mye knyttet til strukturen i liturgien og nattverdgdustjenesten og mindre til det teologiske innholdet i måltidet. Det er interessant å se Tuckers beskrivelse av den lange perioden fra 1880- til 1960årene:

The eucharistic rites for most of the Methodist denominations received only minor emendations from the 1860s to the 1960s, and the revisions were typically done by the relocation or removal of material [...] the Methodist Episcopal Church, which would again tamper with its service in 1916 and in 1932 sanction a significantly changed order that, nevertheless, for the first time since 1792 combined word and sacrament in a unified rite.²⁵¹

---

²⁴⁹ Tucker, 2001: 129.

²⁵⁰ Ibid: 130.

²⁵¹ Ibid: 133.

Metodistkirken har lagt vekt på det sosiale arbeidet, men har i lange perioder lagt til side tanken om at nattverden kaller til tjeneste. Det er ingen god sammenheng mellom kirkens nattverdssyn og nattverdsfeiringen på 1900-tallet.

4.3.4 Den internasjonale teksten og kallet til tjeneste

I ”Kirken – nådens samfunn” brukes ikke begrepet tjeneste, men tjener. Det sies at nattverden styrker den troende til å være tjener:

I Herrens nattverd mottar vi syndstilgivelse, forsikringen om at vi er akseptert av Gud for Kristi skyld. I dette møte med den levende Kristus blir vi styrket i vår tro, vårt håp og vår kjærlighet [...]. Styrket av dette måltid blir vi sendt ut i verden igjen for å være budbærere og tjenere for Guds kjærlighet gjennom engasjement for fred, rettferdighet og forsoning midt i konfliktene, kampene og håpet i vår verden og vår tid.²⁵²

Her skrives det konkret om hva det vil si å være tjener. Det betyr å engasjere seg for andre i spørsmål som har med fred, konflikter og forsoning å gjøre. Tanken er at nattverden kaller den troende til å tjene i konkrete sammenhenger i samfunnet.

Det blir i den internasjonale teksten videre poengtert at nattverden forkynner en foregripelse av Guds rike, hvor mennesker lever i forsoning med hverandre og at måltidet derfor blir en utfordring i møte med urettferdigheten i verden.²⁵³ Dersom dette skal tas på alvor, betyr det at kommunikanten kalles til å gjøre noe med denne urettferdigheten.

4.3.5 Den svenske teksten og kallet til tjeneste.

I den svenske teksten har språket til nå vært mer konkret enn i de andre tekstene. Om kallet til tjeneste sies det:

Kristi offer på korset för våra synder upprepas inte i nattvarden, men aktualiseras och skänkas åt oss där. Den kristne lägger fram sin brustenhet och synd samt sina förböner inför Gud och får syndernas förlåtelse och evigt liv. Kyrkan frambar i nattvarden som et tackoffer bröd och vin – gåvor av jordens frukt och människors arbete. Styrkta av måltiden sänds de kristna i världen till att vara budbärare och tjänare åt Guds kärlek.²⁵⁴

---

²⁵² Nådens fellesskap, 1994: 46, avsnitt 55.

²⁵³ Ibid: 46, avsnitt 56.

²⁵⁴ Ibid: 79/80, avsnitt 3.

Jeg synes det er brukt overraskende lite spalteplass på denne side ved nattverden, men temaet blir nevnt. I den svenske teksten er det ingen konkretiseringer i tillegg til de vi finner i den internasjonale teksten. Teksten bærer preg av å være inspirert av ”Kirken - nådens samfunn” og formuleringer i nattverdsliturgien for Metodistkirken, som jeg har vist til.

4. 3. 6 Den norske teksten og kallet til tjeneste

I den norske teksten er det heller ikke sagt så mye om dette, men det er brukt formuleringer som også finnes i nattverdsritualet for Metodistkirken i Norge:

I nattverdfeiringen får de troende del i Kristi fullbrakte offer. Dette innebærer at vi i nattverden mottar syndenes forlatelse og alle de øvrige velsignelser som Kristus har brakt oss, så som liv og udødelighet. Styrket av dette måltidet i tro, håp og kjærlighet, blir vi sendt ut i verden for å være budbærere for fred, rettferd og forsoning.²⁵⁵

Det er lett å se likheter med ritualet²⁵⁶ og de to andre tekstene. Her brukes imidlertid ikke ordet tjener, men de nøyer seg med å benytte ”budbærer”. Er det en spesiell grunn til dette? ”Tjeneste” og ”tjener” fremstår som mer konkret enn begrepet ”budbærer”. Å bære bud om noe gir assosiasjoner om at det er et budskap som skal forkynnes, mens tjeneste uttrykker det som gjøres for andre. Er dette et forsøk på å komme frem til en konsensusformulering eller er det metodistene i den norske gruppa som ikke har vært bevisste på kirkens teologi? Kan det tenkes at nettopp dette tema, om kommunikanten som ofrer seg selv, også i tjeneste for andre, var veldig fremmed for lutheranerne? I en slik sammenheng vil det være lettere å bruke ”budbærer” fremfor ”tjener”. Det er imidlertid i metodistisk teologi snakk om praktiske gjerninger og ikke bare dette å påvirke samfunnet med et budskap om forsoning og rettferdighet.

Metodistisk teologi er ikke alene om å poengtere denne side ved nattverdsteologien, men det hører ikke med til oppgaven å diskutere dette på generelt grunnlag. Det er allikevel interessant å registrere at Martin Luther ikke kommer inn på dette tema i forklaringen til nattverden i den store katekisme. Jeg har heller ikke funnet spor av dette hos andre lutherske teologer. I Den norske kirke i dag er temaet tatt inn i nattverdsliturgien. Er dette et signal om at luthersk nattverdssyn har vært i utvikling? Spørsmålet tilhører ikke oppgavens problemstilling og jeg må overlate til andre å skrive om det.

---

²⁵⁵ Nådens fellesskap, 1994: 21.

²⁵⁶ Jeg tenker på den siste setningen, ”styrket av dette måltid” osv. som har likheter med ritualet. Jeg har tidligere referert til denne teksten i ritualet.

4. 3. 7 Oppsummering.

This Holy Mystery, John Wesley og kirken på begynnelsen av 1800tallet sier at nattverden kaller til tjeneste. På store deler av 1900tallet er man i Metodistkirken lite bevisst på denne side ved måltidet. Dette tema er en del av Nådens fellesskap. Det er den internasjonale og svenske teksten som er tydeligst, mens den norske teksten blir noe uklar, ettersom den ikke bruker begrepet ”tjener”. De to førstnevnte tekstene synliggjør en klar forbindelse til kirkens nattverdssyn, mens den norske teksten ikke gjør det i like stor grad.

4. 4 Nattverden og helbredelse

Her vil jeg drøfte forholdet mellom nattverden og helbredelse.

4. 4. 1 This Holy Mystery og helbredelse..

I This Holy Mystery blir temaet omtalt på denne måten:

Through Eucharist, we receive healing and are enabled to aid in the healing of others. Sozo, the root of the Greek word used in the New Testament for healing, is also translated as salvation and wholeness. Much of this healing is spiritual, but it also includes the healing of our thoughts and emotions, of our minds and bodies, of our attitudes and relationships. The grace received at the Table of the Lord makes us whole. As those who are being saved, we seek to bring healing to a broken world. The United Book of Worship describes this well: “Spiritual healing is God’s work of offering persons balance, harmony, and wholeness of body, mind, spirit, and relationships through confession, forgiveness and reconciliation. Through such healing, God works to bring about reconciliation between God and humanity, among individuals and communities, within each person, and between humanity and the rest of creation“. Holy Communion can be a powerful aspect of the services of healing provided in the Book of Worship.²⁵⁷

I dokumentet vies temaet helbredelse egen spalteplass. Måltidet gir helbredelse til ulike forhold i livet. Helbredelsen gjelder relasjonen til Gud, men inkluderer også tanker, følelser, våre holdninger, våre relasjoner til andre og det blir sagt at måltidet gir helbredelse på det fysiske plan. Jeg forstår det slik at den helbredelse nattverden gir, gjør oss til hele mennesker. Dette er en konsekvens av at Kristus er til stede med sitt livgivende legeme og gir seg selv til kommunikanten.

---

²⁵⁷ This Holy Mystery, 2004: 10

Jeg har tidligere pekt på at THM sier at nattverden kaller kommunikanten til tjeneste for andre. Blir ”helbredelse” forstått innenfor rammen av denne tjeneste? Jeg vil svare at ”helbredelse” i alle fall er forstått som et mål for tjenesten. I *This Holy Mystery* finnes det andre avsnitt som peker i retning av dette. Det skrives slik:

The sacraments are God’s gifts to the gathered body of believers to form the church into Christ’s body in ministry to the world. Through Holy Communion the Holy Spirit works to shape our moral and ethics lives. In the ongoing process of conversion, we grow in personal and social holiness and are empowered to work for healing, compassion, reconciliation, justice and peace.²⁵⁸

Her forstås ”helbredelse” som en frukt av kommunikantens tjeneste for andre, men jeg synes allikevel at *This Holy Mystery* uttaler at selve måltidet gir helbredelse. Det presiseres i det første sitatet at kommunikanten mottar helbredelse på det legemlige plan og blir satt i stand til å bidra til andres helbredelse. Det sies også at det kan være fint å feire nattverd i tilknytning til spesielle gudstjenester hvor temaet er helbredelse. Her tenkes det tydeligvis konkret og at helbredelsen også er direkte formidlet fra måltidet og ikke bare gjennom tjenesten for andre. Måltidets relasjon til helbredelse kommer også frem andre steder i *This Holy Mystery*:

Those who partake of Holy Communion are sent from the Table to be in ministry as Christ’s presence in the world. God’s people are sent to work compassionately for healing, reconciliation, justice and peace. [...] Such work requires prophetic, subversive actions: [...] rejecting the evil powers of this world, accepting the freedom and power God gives to resist evil, injustice and oppression in whatever forms they present themselves (vows from the services of the Baptismal Covenant, BOW for example page 88), claiming and making real the victory of the risen Christ over all evil, sin and death. Such faithful living in the power of the Holy Spirit answers the prayer in the Great Thanksgiving ”that we may be for the world the body of Christ” and the petition “your kingdom come, your will be done” in the Lord’s Prayer (UMH page 10).

Celebration of Holy Communion are, therefore a foretaste of the realm of God, when God’s future breaks into our present world. Here the church enacts the words of Jesus, ”Then people will come from east and west, from north and south, and will eat in the kingdom of God”.²⁵⁹

I dette avsnittet er det kommunikantens tjeneste som har helbredende virkning på alle livets situasjoner. Det understrekes at måltidet forkynner en Kristus som har seiret over alt det onde. Måltidet viser ikke bare til et fremtidig gudsrike, men nattverden gir en forsmak på den

---

²⁵⁸ *This Holy Mystery*, 2004: 28

²⁵⁹ *Ibid.*: 29.

nyskapelse som en gang skal skje fra Guds side. På samme måte som man sitter til bords i Guds rike når helbredelsen er total, kommer man i dag til nattverden fra øst og vest og nord og sør og deltar i et måltid som både gir og formidler helbredelse.

4. 4. 2 John Wesley's nattverdssyn og helbredelse

I This Holy Mystery påberoper de seg igjen arven fra John Wesley. Det blir sagt:

The Wesleys understood and taught the multifaceted nature of the Lord's Supper. They wrote about love, grace, sacrifice, forgiveness, the presence of Christ, mystery, healing, nourishment, holiness and pledge of heaven. They knew that Holy Communion is a powerful means through which divine grace is given to God's people. Our sacramental understandings and practices today are grounded in this heritage.²⁶⁰

Her kommer det frem hvem This Holy Mystery bygger på og at utgangspunktet for nattverdlæren er tanken om at måltidet er et kraftfullt nådemiddel. Det sies videre i dokumentet:

The United Methodist Church has a heritage from John Wesley in which ethical discipleship was inextricably related to sacramental worship. [...] Collection at the Lord's Supper of alms to be given to the poor is a historic practice that many congregations in our tradition continue.²⁶¹

Dette er eksempler på en bred forståelse av Wesley og hans forhold til temaet helbredelse, men hva har Wesley selv sagt? Det er ikke lett å finne frem til eksakte utsagn fra ham om nattverd og helbredelse, men i sin mest omfattende preken om nattverden skriver han om effekten av måltidet. Her nevner han mye, blant annet tema jeg har pekt på tidligere, tro, tjeneste og helliggjørelse. Wesley skriver:

A second reason why every Christian should do this as often as he can is because the benefits of doing it are so great to all that do it in obedience to him – namely, the forgiveness of our past sin, the present strengthening and refreshing of our souls. In this world we are never free from temptations. Whatever way of life we are in, whatever our condition be, whatever we are sick or well, in trouble or at ease the enemies of our souls are watching to lead us into sin. And too often they prevail over us. Now, when we are convinced of having sinned against God, what surer way have we of procuring pardon from him than the “showing forth the Lord's death“, and beseeching

---

²⁶⁰ This Holy Mystery: 5.

²⁶¹ Ibid: 29.

him, for the sake of his Son's offerings, to blot out all our sins. The grace of God given herein confirms to us the pardon of our sins, and enables us to leave them. As our bodies are strengthened by bread and wine, so are our souls by these tokens of the body and the blood of Christ.²⁶²

Det blir forklart at måltidet gir åndelig helbredelse, sjelens fornyelse og styrke til kroppen, ettersom Wesley sier; "our bodies are strengthened". Tenker John Wesley her på den legemlige helbredelse? Det er ikke lett å svare eksakt på det, men den legemlige helbredelse, inkludert forbønn og salving av syke,²⁶³ ser ikke ut til å ha vært et prioritert område for Wesley. Av de 53 prekenene som finnes av John Wesley i Eimirs "På Bibelns grund",²⁶⁴ er det ingen som omhandler dette tema, verken i forhold til nattverden eller på generelt grunnlag. Tore Meistad tar ikke opp dette tema når han skriver sin bok om teologi og etikk i wesleyansk tradisjon.²⁶⁵ Det fortelles fra metodistvekkelsen at flere opplevde Guds kraft i møtene ved at de for eksempel falt til gulvet, men jeg synes ikke det gir grunnlag for å hevde at Wesley på en særlig måte understreker denne side ved nattverden.²⁶⁶ Jeg mener Wesley taler mer om at måltidet gir styrke til legemet enn at det gir helbredelse.

4. 4. 3 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet og helbredelse

Jeg har tidligere nevnt at kirken har vært opptatt av ordninger rundt nattverden, mens den teologiske utvikling knyttet til måltidet nærmest har stått stille. Det er imidlertid helt umulig å skille teologi og liturgi fra hverandre. Karen Tucker gir eksempler på hvordan ulike liturgier understreket den teologiske spenning som eksisterte i kirken:

The two official Communion rites available to ministers and congregations of the Methodist Church in 1939, and again in the 1945 Book of Worship [...], demonstrated the diversity and confusion that existed regarding the theology and practice of the sacrament: the one unified rite of word and Supper suggested a memorialist stance, while the separate rite for the Supper preserved historic Methodist sacramental language. These discrepancies did not go unnoticed, and debates between "Zwinglians" and the "sacramentalists" ensued in Methodist organs [...].²⁶⁷

Dette viser at noen grupper i kirken har ønsket å ta vare på den rike sakramentale arv fra John Wesley, men det forteller også at andre ønsket å se på nattverden som et rent minnemåltid.

²⁶² Outler, 1964: 335, Wesley uttaler dette i prekenen: The Duty of Constant Communion,

²⁶³ Salving av syke er ikke nevnt i listen over de nådemidler som John Wesley gjorde seg nytte av. Jeg tenker her på det jeg tidligere har sitert fra Borgen 1972: 106, Se kapittel 2.4.,

²⁶⁴ Eimir, 1970: Se litteraturliste,

²⁶⁵ Meistad 1992: Se litteraturliste,

²⁶⁶ Haddal, 1966: 92, Ingvar Haddal skriver her om sterke hendelser i møtene, men understreker at Wesley var aller mest interessert i den moralske kraft i den kristne tro. Det tror jeg er en riktig observasjon,

²⁶⁷ Tucker, 2001: 135.

Talte sakramentalistene om helbredelse gjennom nattverden? Det vet jeg ikke og jeg har ikke funnet litteratur som kan avkrefte eller bekrefte det. Det defineres ikke her hva som ligger i begrepet "sakramentalisme", men det blir vanligvis brukt om den troendes sterke konsentrasjon om sakramentene, fordi det tenkes at Guds gaver til mennesket på en spesiell måte formidles gjennom sakramentene.

Hoyt Hickman²⁶⁸ skriver om veien frem til ulike nattverdsliturgier i Metodistkirken. Han peker på at det blant prestene ble brukt ulike ritual, ettersom deler av kirken var misfornøyd med de liturgiske revisjoner.²⁶⁹ Hickman forklarer her at mange liturgier var preget av rasjonalisme og at dette førte til en nedtoning av måltidet.

Fifth, both United Methodist and ecumenical scholars pointed out that United Methodist Sunday services did not incorporate the results of recent scholarship and that gradual liturgical changes in the nineteenth and twentieth centuries had compromised the Wesleyan heritage as well.[...] Eucharistic theology was eroded by rationalism, and the Lord's Supper was celebrated infrequently.²⁷⁰

Det er tydelig at kirken mer og mer fjernet seg fra de første metodisters nattverdslære og - praksis og at dette har resultert i spenninger rundt nattverdfeiringen. Det er imidlertid vanskelig å si om nattverden er blitt forstått i relasjon til "helbredelse".

Det ser derfor ut til at This Holy Mystery går mye lengre enn John Wesley og kirken tidligere har gjort når det sies at nattverden gir helbredelse.

4. 4. 4 Den internasjonale teksten og helbredelse

I "Kirken - nådens samfunn" brukes ikke begrepet helbredelse. Jeg har ikke funnet formuleringer som på en klar måte viser sammenheng mellom nattverd og helbredelse. Det sies imidlertid at Kristus er til stede med sitt livgivende legeme:

Jesus Kristus, med alt han har oppnådd for oss gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse, gir seg selv til oss i dette måltid. Han bringer sitt livgivende legeme og blod gjennom brød og vin til alle som tar del i måltidet og tar imot ham i tro.²⁷¹

---

²⁶⁸ Karen Tucker er redaktør av boken *The Sunday Service of the Methodists*, hvor Hoyt Hickman skriver om den liturgiske prosess og historie i Metodistkirken på 18- og 1900tallet.

²⁶⁹ Tucker, 1996: 118/120.

²⁷⁰ Ibid: 121.

²⁷¹ Nådens fellesskap, 1994: 45 / 46, avsnitt 54.

Dersom denne teksten skal ha noe med helbredelse å gjøre, må den tolkes. Det kan gjøres ved å peke på at det liv Jesus Kristus kommer med beskrives i NT. Dette liv innebærer helbredelse for ånd, sjel og legeme og for alt det skapte gjennom Jesu død og oppstandelse. Det kan også gjøres ved å si at Kristus har oppnådd helbredelse gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse, men selve teksten knytter ikke dette til temaet helbredelse. Det står videre i teksten: ”Vi ser i nattverden en foregripelse av Guds rike”.²⁷² Dette kan også henseile på helbredelse, men det sies ikke noe mer om hvordan man forstår denne foregripelse, slik det blir gjort i This Holy Mystery. Selv om teksten kan tolkes i retning av ”helbredelse”, synes jeg ikke den har noen klar forbindelse til dette tema.

4. 4. 5 Den svenske teksten og helbredelse

I den svenske teksten nevnes heller ikke ”helbredelse” spesifikt. Det er imidlertid flere steder i teksten det er mulig å finne vage tilknytningspunkter til temaet. Det blir påstått at Jesus Kristus og det verk Han har gjort for alt det skapte er til stede i nattverden, ikke bare som en påminnelse, men som noe som virker her og nå.²⁷³ Det blir ikke sagt noe om hva som ligger i uttrykket at Kristus virker her og nå, men en tolkning kan være at Kristi gjerning for skaperverket er en helbredende gjerning for ånd, sjel og legeme. I den svenske teksten sies det også at nattverden gir del i Jesu oppstandelse.²⁷⁴ Det utdypes ikke hva som ligger i det, men det er naturlig å tenke både på oppstandelsen i det evige gudsriket og dette at den som har del i oppstandelsens krefter også har del i helbredelse. Dette kommer allikevel ikke klart frem i teksten.

4. 4. 6 Den norske teksten og helbredelse

I den norske teksten brukes heller ikke begrepet helbredelse og temaet tilføres ikke noe nytt. Det benyttes formuleringer som viser at Kristus er til stede med hele sin guddommelige kraft i nattverden og at nattverden forkynner et fullbrakt Guds rike:

Nattverden er på samme måten som dåpen en handling som er et virkekraftig tegn (jf. §§15-16). Dette innebærer at nattverdhandlingen ikke bare er et synlig tegn som viser til Guds nærvær i verden, men den har og gir virkelig del i Kristus [...].²⁷⁵

---

²⁷² Nådens fellesskap 1994: 46, avsnitt 56.

²⁷³ Ibid: 79, avsnitt 2.

²⁷⁴ Ibid: 79, innledning til nattverden.

²⁷⁵ Ibid: 20, avsnitt 26.

I følge teksten er det slik at gudsrikets krefter formidles gjennom nattverden, men avsnittet er altfor utydelig til at det kan forstås som en klar tilknytning til temaet helbredelse. Det virker ikke som om ”helbredelse” har vært en del av læresamtalene. Det er sannsynlig å regne med at Metodistkirkens representanter i samtalegruppene ikke så på dette som et autentisk uttrykk for kirkens nattverdsforståelse.

4. 4. 7 Oppsummering

I This Holy Mystery uttrykkes det klart at nattverden gir helbredelse på alle plan i livet. Det var ikke et hovedanliggende for John Wesley å forstå nattverden i relasjon til helbredelse og det er vanskelig å fastslå om temaet har vært mye fremme blant sakramentalistene i kirken. I Nådens fellesskap sies det ikke noe klart om nattverdens relasjon til temaet helbredelse, men noen av tekstene kan tolkes som et uttrykk for ”helbredelse”. Det er ikke mulig å peke på en klar forbindelse mellom This Holy Mystery, John Wesley, kirkens teologiske tradisjon og Nådens fellesskap. Jeg mener at ”helbredelse” vektlegges så sterkt i This Holy Mystery at dokumentet bringer kirkens nattverdsforståelse et stykke videre. Dette blir for meg et eksempel på at kirken her har tatt det kontekstuelle og prosessuelle teologiske arbeid på alvor. Når nattverden settes inn i en annen kontekst enn Wesley, kan det føre til andre teologiske overveielser og konklusjoner

4. 5 Noen flere tema

Jeg vil nå ta for meg noen av de andre sidene ved nattverden som omtales i This Holy Mystery, men ikke gjennom en omfattende drøfting. John Wesley skriver også om disse tema og de har fulgt kirken, men i varierende grad har de vært utlagt som en vesentlig side ved kirkens nattverdsforståelse.

Jeg har tidligere pekt på at i This Holy Mystery sies det at nattverden uttrykker fellesskapet mellom de troende.²⁷⁶ Dette blir også slått fast i alle tre tekstene.

Nattverden forkynner det evige liv og har et eskatologisk perspektiv.²⁷⁷ Dette er i This Holy Mystery forstått som det fremtidige gudsriket, men det utlegges også slik at den troende har del i riket her og nå, gjennom fellesskapet med Kristus i nattverden. Jeg har i kapittel 3 pekt på at den eskatologiske side ved måltidet var viktig for John Wesley. Temaet blir omtalt i alle tre tekstene.

---

²⁷⁶ Nådens fellesskap 1994: s. 21, s. 46, s. 80, avsnitt 4.

²⁷⁷ This Holy Mystery, 2004: 9.

Nattverden er også et takkemåltid. Denne takk gjelder fellesskapet med Kristus og Guds mektige frelsesgjerninger.²⁷⁸ Temaet var sentralt for Wesley og det finnes i alle tre tekstene.²⁷⁹

Fra reformasjonstiden kjenner vi den grunnleggende debatt om hvordan Kristi nærvær i måltidet skal forstås. I *This Holy Mystery* finnes det ingen grundig behandling av temaer som transsubstantiasjonslære eller konsubstantiasjonslære, men en stadfestelse av at The United Methodist Church lærer at Kristus er åndelig til stede i nattverden, men dog på en virkelig måte. Jesu nærvær er ikke bare en ren påminnelse om noe som en gang skjedde.²⁸⁰ Jesu nærvær gjelder ikke bare elementene, men hele måltidet. Det er ord, handlinger og elementer som formidler den indre, usynlige nåde.²⁸¹ Denne debatten berøres i alle tre tekstene med en presisering av hva som har vært klassisk luthersk og klassisk metodistisk syn i dette spørsmålet.²⁸²

4. 5. 1 Oppsummering

Min konklusjon er at tekstene i forhold til disse tema gir et bilde av det nattverdssyn som finnes i dokumentet *This Holy Mystery*, hos John Wesley og i kirken. Der hvor det er grunnleggende uenighet mellom kirkesamfunnene blir dette uttrykt.

4. 6 Metodistkirkens nattverdssyn og den svenske teksten om dom

Her vil jeg drøfte et avsnitt i den svenske teksten som etter min vurdering ikke er konsistent med Metodistkirkens nattverdssyn.

4. 6. 1 John Wesleys nattverdssyn og den svenske teksten om dom

Når målet er å komme frem til en konsensuserklæring, er det lettere å utelate noe enn å ta med kontroversielle standpunkter. Det er derfor med undring jeg registrerer et av avsnittene i den svenske teksten. Det er slik:

Inte heller den mottagande påverkar genom sin tro eller otro det som skänkas i nattvarden. För den troende ges nattvarens gåvor til salighet, för den obotfärdige til dom (MKRA XVI; CA Apol. SKB 1957 s. 184).²⁸³

---

²⁷⁸ *This Holy Mystery* 2004: 8.

²⁷⁹ Nådens fellesskap, 1994: s. 21, s. 46, avsnitt 55 og 56, s. 80, avsnitt 4 og 5.

²⁸⁰ *This Holy Mystery*, 2004: 11.

²⁸¹ *Ibid*: 8.

²⁸² Nådens fellesskap, 1994: s. 20, avsnitt 26, s. 45, avsnitt 52 og 53.

²⁸³ *Ibid*: 81, avsnitt 6

Dette blir skrevet etter et utsagn om at den forrettende prest ikke påvirker nattverdens gyldighet ved sin tro eller mangel på tro. Dette gir grunnlag for å spørre om den første setningen i sitatet er enda et forsøk på å si at måltidets innhold ikke påvirkes av noe menneskelig, og at Kristi objektive nærvær ikke kan forstyrres av tro eller vantro? Det vil jeg være åpen for, men jeg synes egentlig ikke at det uttrykkes så klart. Setningen er formulert slik at tro og vantro knyttes til det som gis i måltidet, og ikke til det objektive nærvær. Formuleringen er uklar, men jeg velger å se på den som et uttrykk for at Kristi virkelige nærvær består ved innstiftelsen og at selve nærværet ikke avhenger av menneskers tro. Jeg har i kapittel 3. 2. påpekt at John Wesley hevdet Kristi objektive nærvær i måltidet.

Jeg tror allikevel det er grunn til å drøfte at nattverden i neste utsagn går fra å være et nådemiddel til å bli et domsmiddel, ettersom det forkynnes at den troende får nattverdens gaver til salighet, mens den ubotferdige får disse til dom. Det skulle ikke være grunn til å problematisere ”ubotferdig” for mye. En ubotferdig forstår jeg som en som ikke er rede til å gjøre bot. Det trenger ikke å være en direkte vantroende, men jeg synes formuleringen ”ikke-troende” uttrykker det samme. I det følgende vil jeg bruke ”ikke-troende” og ”ubotferdig” som paralleller til ”obotfærdig”. I teksten blir det vist til Metodistkirkens religionsartikkel XVI. Den er slik:

Sakramentene, innstiftet av Kristus, er ikke bare kjennetegn og merker på kristne menneskers bekjennelse, men de er snarere sikre tegn på Guds nåde og velbehag mot oss, gjennom hvilken han usynlig virker i oss og ikke alene vekker, men også styrker og stadfester vår tro på ham. Det er to sakramenter innstiftet av Kristus, vår Herre, i evangeliet, nemlig dåpen og Herrens nattverd. De fem såkalte sakramenter: Konfirmasjon, bot, ordinasjon, ekteskap og den siste olje bør ikke betraktes som sakramenter i evangeliets mening, da de dels er fremkommet gjennom en forfalsket etterfølgelse av apostlene og dels er sådanne ting i det menneskelige liv som er tillatt i Skriften, men som dog ikke har samme natur som dåpen og Herrens nattverd, da de ikke har noen synlige tegn eller seremoni innstiftet av Gud. Sakramentene ble ikke innstiftet av Kristus til beskuelse eller for å bli båret omkring, men for at vi skulle bruke dem rett. Og kun hos sådanne, som verdig tar imot dem, har de en sunn og gagnlig innflytelse. Men de som uverdig tar imot dem, pådrar seg selv fordømmelse, som apostelen sier.²⁸⁴

I religionsartikkelen sies det at nattverden vekker, styrker og stadfester troen. Metodistene i den svenske samtalegruppen har altså valgt å støtte seg til denne artikkel når de uttrykker at

---

²⁸⁴ Metodistkirkens Lære- og Kirkeordning, 1997: 78, egen oversettelse fra dansk.

den ubotferdige spiser seg til doms. Det ser ut til at den svenske teksten tolker ”uverdig” som ”ubotferdig”. Jeg tror det er grunn til å drøfte deres forståelse av religionsartikkelen og begrepene ”verdige” og ”uverdige”. Jeg kan ikke se at det i denne artikkelen sies at kommunikanten spiser seg til doms ved å være uverdige eller verdige, men at disse begrepene går på hvilken ramme man skaper rundt måltidet. For meg ser det ut til at John Wesley, ved å gå god for denne artikkelen,²⁸⁵ sikter til en nattverdfeiring hvor bare ett av elementene deles ut. Det kan virke som om det er den katolske kirkes nattverdspraksis som blir kritisert. Jeg synes det er grunn til å spørre om artikkelen setter tro opp imot ikke-tro. Jeg tviler på at den kan tolkes slik, og jeg vil nå si litt om hvordan jeg oppfatter Wesley i spørsmålet om den ubotferdiges forhold til måltidet. Jeg har forstått det slik at John Wesley så på måltidet som uinteressant for en ubotferdig. Jeg har tidligere vist at John Wesley forstår nattverden som et nådemiddel for de som ønsker å få del i troen og som har troen. Ole E. Borgen skriver slik om dette:

Wesley, therefore, clearly affirms that unbelievers ought to communicate: “Ought every unbeliever to pray and communicate? Yes! Ask and it (faith) shall be given to you”. [...] But “unbelief” in this connection does not mean “non-belief”.²⁸⁶

Poenget med å åpne måltidet for den som ikke eide troen, var at man faktisk søkte den. Vil da egentlig en ubotferdig ha interesse av å komme til nattverd, når måltidet handler om nåde og tro? Det er underforstått at det ikke vil være aktuelt. Jeg tror Wesley vil si: Dersom en ubotferdig deltar i måltidet, vil man ikke spise seg til doms, men nattverden vil være uten virkning, fordi måltidet ikke virker av seg selv. Jeg har tidligere i oppgaven vist at effekten av måltidet settes i sammenheng med troen. Slik skriver Wesley i ”The Duty of Constant Communion”: ”However unworthy you are to communicate, there is no fear of your communicating thus”.²⁸⁷ Jeg tror Wesley her vil understreke at det ikke finnes dom i selve nattverden. I mine undersøkelser har jeg ikke funnet utsagn fra Wesley som skulle tyde på at han poengterte at det gikk an å ”spise seg til doms”. Det tror jeg har sammenheng med at Wesley legger vekten på hva Kristus gir i nattverden og ikke på hva kommunikanten bringer med seg til måltidet. Dette må ikke forstås slik at Wesley tok lettvent på det å gå til nattverd. Tvert imot, Wesley viste til at det gikk an å ”leve seg til doms”, fordi han stilte krav om at

---

²⁸⁵ Da John Wesley arbeidet med Metodistkirkens Religionsartikler reviderte han Den anglikanske kirkes religionsartikler. Han beholdt en del, kuttet ut mye og reviderte teksten i noen. Han reduserte fra 39 til 25 trosartikler. Thomas Oden skriver om dette i: *Doctrinal standards in the Wesleyan tradition* 1988.

²⁸⁶ Borgen, 1972: 199/200

²⁸⁷ Outler, 1964: 340.

kommunikantens livsførsel skulle preges av et hellig liv.²⁸⁸ Wesley flytter med andre ord fokus bort fra selve måltidet og nattverdgangen som et problem og over på livsførselen som problemet. Mennesket trenger nåden i nattverden og det vil alltid være mulig å komme til nattverden å ”drikke og spise seg til ny nåde og nytt liv”.²⁸⁹ Ole E.Borgen kommenterer igjen Wesley:

That is, every believer who has fallen into sin, will receive forgiveness and new strength to live the life of faith. But secondly, forgiveness and pardon will also be extended to the seeking sinner.[...].²⁹⁰

Det er igjen et fokus på nåden som blir synlig. Wesley fortsetter med å skrive følgende i ”The Duty of Constant Communion”:

”But I will tell you for what you shall fear damnation: for not obeying your Maker and Redeemer, for disobeying his plain command [...]. Fear ye this; for hear what his apostle saith: ”Whosoever shall keep the whole law, and yet offend in one point, is guilty of all”.²⁹¹

Wesley understreker hva man virkelig skal frykte. Underforstått, tror jeg, det i seg selv å motta nattverden kan ikke føre dom over et menneske, men det er livsførselen som kan gjøre det. Jeg kan ikke se at Wesley gjennom denne religionsartikkelen går god for at den ikke – troende eller ubotferdige spiser seg til doms.

4. 6. 2 This Holy Mystery og den svenske teksten om dom

This Holy Mystery forklarer hva Wesley egentlig mente da han brukte begrepene ”verdigg” og ”uverdigg”:

Some deeply committed United Methodists people who hesitate or even refuse to partake of Holy Communion do so because of their sense that they are unworthy. This problem is largely based upon misinterpretation and false fears. Within the United Methodist tradition, people who participate in the sacrament are assured of the forgiveness of their sins and pardon through their participation in the Invitation and the Confession and Pardon. Paul’s words of warning in 1

---

²⁸⁸ Outler 1964: 341, Her utlegger Wesley under punkt 12 og 13 viktigheten av å leve opp til det som kreves av den som går til nattverd. Dette kravet forkynnes innenfor rammen av Guds nåde til helliggjørelse, men det forventes at kommunikanten med oppriktighet adlyder Guds bud. Det som Wesley skriver her gir ingen assosiasjoner til lettvinhet og overfladiskhet..

²⁸⁹ This Holy Mystery, 2004: 13/14, avsnittet midt på side 13 og øverst på side 14.

²⁹⁰ Borgen, 1972: 199

²⁹¹ Outler 1964: 340.

Corinthians 11, 27 – 32 have long been a source of confusion and concern. Some people are fearful of communing “in an unworthy manner” and, sometimes out of genuine Christian humility, believe that their participation would be improper. John Wesley addressed this problem in his sermon “The Duty of Constant Communion”: God offers you one of the greatest mercies on this side heaven, and commands you to accept it.... You are unworthy to receive any mercy of God. But is that a reason for refusing all mercy?... Why do you not obey God’s command?... What! unworthy to obey God?” (II7-8) Wesley went on to explain that unworthiness does not apply to the people who are to commune, but to the manner in which the consecrated elements are consumed: “Here is not a word said of being unworthy to eat and drink. Indeed he[Paul] does speak of eating and drinking unworthily, but that is quite a different thing.... In this very chapter we are told that by eating and drinking unworthily is meant, taking the holy Sacrament in such a rude and disorderly way, that one was “hungry and another drunken”.²⁹²

I This Holy Mystery støtter man seg på John Wesley når man hevder at det ikke finnes noen som er uverdige til å ta imot nattverden. Her kommer det klart frem at det å spise seg til doms ikke har noe med uverdighet eller ubotferdighet å gjøre, men det handler om å spise på en uverdigg måte og det er to helt forskjellige ting.

4. 6. 3 Den internasjonale teksten og den svenske teksten om dom

Den internasjonale teksten har et helt annet innhold enn den svenske i tilknytning til dette tema. Der presiseres det at metodister taler om at det er troende som mottar nattverden.

Underforstått: En ”ikke- troende” vil ikke ha interesse av å gjøre det. Følgende slås fast i den internasjonale teksten:

Selv om begge tradisjoner tror på Kristi nærvær i hele sakramenthandlingen, vil lutheranere understreke den reelle, men hemmelighetsfulle enhet mellom Kristi legeme og blod og elementene brød og vin i sterkere grad enn metodister vanligvis gjør. En konsekvens av det lutherske syn er at for dem mottar endog ikke- troende Jesu legeme og blod, men til egen fordømmelse. I det metodister erkjenner nødvendigheten av å motta sakramentet på verdigg måte, taler de om troende, men ikke om ikke- troende, som mottakere av Kristi legeme og blod.[...] ²⁹³

Her er det klart uttrykt at i metodistisk teologi tales det ikke om ikke – troende som mottakere av Kristi legeme og blod. Selv om det ser ut til at den internasjonale teksten bruker uttrykket ”verdigg” på en annen måte enn John Wesley, er det en tydelig uenighet mellom den

---

²⁹² This Holy Mystery, 2004: 15/16

²⁹³ Nådens fellesskap, 1994: 46

internasjonale og svenske teksten som her kommer til uttrykk. Jeg kan ikke se at den svenske teksten er konsistent med den internasjonale. I den norske teksten berøres ikke dette tema.

4. 6. 4 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet og den svenske teksten om dom

Jeg synes ikke at dette avsnittet i den svenske teksten bekrefter Metodistkirkens åpne nattverdsbord. Jeg har i kapittel 4.1.3 skrevet utførlig om at den åpne innbydelse også preget kirken på store deler av 18- og 1900tallet. Tanken er jo at den som ikke er helt sikker på sin egen tro, kan komme og motta den første tro på Kristus, samtidig som måltidet gir nåde og kraft til å endre livsførsel. Innenfor en slik ramme blir det meningsløst å trekke frem et punkt om å spise seg til doms. Hvem tør da å gå til nattverd for å motta nåde, når man kan risikere å spise seg til doms?

4. 6. 5 En alternativ forståelse av den svenske teksten om dom

Selv om jeg nå har drøftet dette avsnittet i forhold til nattverden som et domsmiddel, vil jeg allikevel stille følgende spørsmål: Prøver den svenske teksten egentlig å uttrykke at den som ikke endrer livsførsel, som en konsekvens av at man går til nattverd, må regne med Guds dom? Det synes jeg det er vanskelig å si noe sikkert om. Jeg vil være åpen for at det har vært hensikten, og at det ikke var meningen å knytte et budskap om dom til selve måltidet, men jeg mener teksten blir altfor utydelig til at man kan trekke den konklusjonen. I teksten sies det ingenting om hvordan man forstår begrepene ”verdige” og ”uverdige”, og det sies heller ikke klart at man her har tenkt på at det å motta nattverden skal ha konsekvenser for den troendes livsførsel. Jeg synes teksten bekrefter det lutherske nattverdssyn, slik dette blir forklart i den internasjonale sluttrapport. Dette syn fremholder, som sitert ovenfor, at også de ikke- troende mottar Jesu legeme og blod, og det fører til egen fordømmelse. Men det er altså dette som ikke er konsistent med Metodistkirkens nattverdssyn.

4. 6. 6 Oppsummering

Jeg synes det er kontroversielt at dette avsnittet er tatt med i en tekst som også har til hensikt å uttrykke metodistisk teologi. John Wesley, *This Holy Mystery* og *Metodistkirken for øvrig* taler ikke om å spise seg til doms, men har lagt vekt på det åpne nattverdsbord. Teksten taler ikke klart om kirkens syn på nattverden som et nådemiddel, selv om den med godvilje kan forstås som et uttrykk for nødvendigheten av en botferdig livsførsel, som en konsekvens av å gå til nattverd. Selv om den blir forstått positivt, synes jeg ikke den er konsistent med Metodistkirkens nattverdssyn. Dette avsnittet er heller ikke på linje med den internasjonale teksten i Nådens felleskap.

5. 0 Konklusjon

I konklusjonen vil jeg gi et sammendrag av resultatene av drøftingen. Jeg vil også svare på om det finnes en indre sammenheng i kirkens nattverdssyn, med særlig henblikk på This Holy Mystery og Nådens fellesskap.

5. 1 John Wesley

John Wesley har hatt status som en slags sovende teolog i Metodistkirken. I løpet av etterkrigstiden har det imidlertid vært arbeidet mye med John Wesleys skrifter. Dette har ført til at mange er blitt oppmerksomme på hans vesentlige bidrag til den teologiske refleksjon. Dette gjelder også The United Methodist Church, som nå ønsker å oppgradere hans status som en viktig teolog for kirken. Dette arbeid med John Wesleys skrifter, som har fortonet seg som en betydelig wesleyforskning, har vist hans evne til å la teologien gjelde for alle sider ved livet.

Wesley la vekt på den Gud som følger mennesket med sin nåde gjennom en livslang prosess, men forkynte også troen på den Gud som handler i øyeblikket. John Wesleys vektlegging på nådemidlene viser også at utgangspunktet for hans teologiske tenkning er troen på hva Guds nåde og nådens kraft kan gjøre i et menneske. Wesley satte ikke mennesket og menneskets fall i sentrum, men han begynte med Guds nåde. Det er den punktuelle og prosessuelle nådeforståelse som også preger hans arbeid med nattverden. I nattverden handler Gud her og nå, men effekten av måltidet følger kommunikanten både til helliggjørelse og som et kall til tjeneste. Det er derfor i tillegg Wesleys tro på Guds nåde som en dynamisk kraft som er med på å bestemme hans lære om og praksis knyttet til nådemidlene og nattverden. For Wesley er ikke nattverden noe statisk. Den er dynamikk! John Wesley la altså et godt teologisk grunnlag. Har kirken bygd videre på den?

5. 2 Kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900tallet

I nevnte periode er kirkens nattverdsforståelse ikke tilført noe vesentlig nytt. På slutten av 1800tallet og i første halvdel av 1900tallet hadde måltidet heller ikke en fremtredende plass i gudstjenestefeiringen og det ble ikke vist særlig interesse for å arbeide med nattverden. Dette gjelder i særlig grad på begynnelsen av 1900tallet. De fleste menigheter feiret nattverd 1 gang i måneden, mens noen nøyde seg med 1 gang i kvartalet. Den teologiske refleksjon rundt måltidet har stort sett dreid seg om å komme andre konfesjoner i møte med tanke på forståelsen av Jesu nærvær i nattverden. Kirken har aldri vedtatt et offisielt læredokument om

nattverden mellom John Wesleys tid og Generalkonferansen i 2004 da *This Holy Mystery* ble vedtatt. Det ser ikke ut til at kirkens prester og teologer har vært tilstrekkelig bevisst på hvilket godt teologisk grunnlag John Wesley la for kirkens nattverdsforståelse- og praksis.

5.3 Tilbake til kildene

Når den økumeniske bevegelse utfordrer til et større fellesskap og et bredere samarbeid, må man betenke seg på sitt eget ståsted. Metodistkirkens representanter måtte svare på spørsmålet: Hva er kirkens nattverdssyn? For å finne svar kunne de ikke gå til tidsrommet etter John Wesley, nettopp fordi det ikke var blitt produsert skjellsettende litteratur om nattverden før mot slutten av 1900tallet. De undersøkelser jeg har gjort tyder på at kirkens representanter har gått tilbake til John Wesley.

Da The General Board of Discipleship i The United Methodist Church tok opp arbeidet med kirkens nattverdssyn, gikk også de tilbake til John Wesleys skrifter. De hadde heller ikke andre dokumenter å forholde seg til. Det virker heller ikke som om det finnes banebrytende litteratur tilgjengelig i kirken som taler mot John Wesley, selv om det har vært spenninger rundt nattverdførståelsen. Litteratur fra store deler av 1800tallet viser konsistens med Wesleys nattverdssyn. I de lange periodene fram mot midten av 1900tallet, hvor nattverdfeiringen var preget av likegyldighet, talte man verken for eller mot John Wesley.

Etterkrigstidens wesleyforskning bidro også til at The General Board of Discipleship gikk tilbake til John Wesley i arbeidet med det offisielle nattverdskildet.

Kan det så tenkes at *This Holy Mystery* i tillegg er inspirert av Limadokumentet og ”Kirken - nådens samfunn”? Jeg tror nok at arbeidet med *This Holy Mystery* kan spores tilbake til interessen for lærespørsmål i den økumeniske bevegelse, men dokumentet fremstår slik at det primært er inspirert av John Wesley. Det er grunn til å regne med at de som arbeidet med *This Holy Mystery* kjente de to dokumentene, men det har ikke vært min oppgave å undersøke en eventuell teologisk sammenheng mellom disse og kirkens nattverdskildet. I forlengelsen av at jeg viser at kirken gikk tilbake til kildene, registrerer jeg at det i den grunnleggende teologiske refleksjon og diskusjon i *This Holy Mystery* ikke i det hele tatt vises til dokumentene. En eneste gang blir det sitert fra BEMdokumentet og det er når nattverden, helt mot slutten av *This Holy Mystery*, knyttes til kirkens enhet og den økumeniske bevegelse.²⁹⁴

---

²⁹⁴ *This Holy Mystery*, 2004: 30.

Dette blir igjen noe som viser at i The United Methodist Church har man gått tilbake til det gode teologiske grunnlag John Wesley la for kirkens nattverdsforståelse.

5.4 Ingen enkle svar på om det finnes en indre sammenheng

På bakgrunn av at kirken gikk tilbake til kildene, sier jeg i begynnelsen av oppgaven at This Holy Mystery fremstår som en tydeliggjøring av det som har vært betraktet, mer eller mindre bevisst, som kirkens nattverdssyn.

Jeg har i oppgaven vist at This Holy Mystery i vesentlig grad tydeliggjør John Wesley's syn på nattverden, men det er særlig et av temaene i This Holy Mystery som ikke fremtrer som en tydeliggjøring av hans nattverdsforståelse. Det gjelder spørsmålet om nattverden som en kilde til helbredelse. Det finnes derfor ingen enkle svar i form av ja eller nei på om det er en sammenheng i kirkens syn når jeg ser på forholdet mellom This Holy Mystery og John Wesley. De ulike sidene ved nattverden må behandles hver for seg, men jeg mener det er grunnlag for å si at This Holy Mystery på de fleste steder samstemmer med John Wesley. Dette gjelder ikke minst tema som nattverden og troens gave, kraft til helliggjørelse, kall til tjeneste og andre tema som jeg har berørt.

På bakgrunn av det materialet jeg har hatt tilgang til, innenfor rammen av denne oppgaven, er det ingenting som tyder på at This Holy Mystery står i motsetning til kirkens nattverdsteologi på 18- og 1900-tallet. Her mener jeg det er all grunn til å hevde at This Holy Mystery tydeliggjør den teologi som ble dysset i søvn i denne periode i kirkens liv.

Mine undersøkelser har vist at det heller ikke finnes noen enkle svar i form av ja eller nei på spørsmålet om det er en sammenheng i kirkens nattverdssyn når vi ser på forholdet mellom This Holy Mystery og Nådens fellesskap. Det finnes avsnitt i Nådens fellesskap som på en direkte måte viser en indre sammenheng med kirkens syn. Det gjelder for eksempel et tema som helliggjørelse i den svenske teksten. Jeg har også påpekt at det finnes steder i dokumentet som står i motsetning til det nattverdssyn som finnes i THM. På mange steder er imidlertid tekstene formulert slik at det er nødvendig å gå inn og tolke dem for å se om det finnes en sammenheng med This Holy Mystery. Ordbruken er ofte slik at det er mulig å tolke veldig mye av metodistisk teologi inn i Nådens fellesskap. Det betyr ikke at det ikke er mulig å tolke andre teologiske ståsted inn i tekstene.

Det kommer tydelig frem i Nådens fellesskap at den internasjonale teksten ligger til grunn for den svenske og norske teksten. Den sistnevnte bidrar med få nye formuleringer, mens den svenske teksten viser en klarere sammenheng med This Holy Mystery i noen avsnitt, fordi denne teksten i større grad konkretiserer enn de andre. Det er allikevel i den svenske teksten det finnes et avsnitt som bryter med This Holy Mystery og som ikke er konsistent med den internasjonale teksten.

Finnes det så en indre sammenheng i Metodistkirkens nattverdssyn? Jeg vil svare både ja og nei.

Nei, fordi det i Nådens fellesskap brukes for mange generelle formuleringer, noe som gjør at en tolkning av teksten bare viser en implisitt sammenheng. Jeg vil også svare nei på bakgrunn av at deler av dokumentet står i motsetning til This Holy Mystery.

Jeg vil svare ja fordi Nådens fellesskap på noen steder samstemmer med This Holy Mystery, men det er et ja med en tilføyelse av at det hadde vært ønskelig med en mer spesifisert tekst. Det hadde gitt en større grad av gjenkjennelse, men også bidratt til å profilere ulikheter mellom kirkesamfunnene på en sterkere måte. Hadde det vært mulig å komme i mål med tekstene om disse skulle ha vært konkretiserte og spesifiserte? Det er ikke sikkert. I en ramme av dialog er det jo ofte et spørsmål om å finne formuleringer som både er dekkende for begge parter, men som også sier noe om partenes ulike ståsted.

5.5 Sluttord

Jeg nærmet meg ikke problemstillingen med forventning om at jeg ville finne stor indre sammenheng i kirkens nattverdssyn. Jeg tenkte slik fordi det var avstand i tid mellom dokumentene, men også fordi jeg kjente til den manglende bevissthet i Metodistkirken om nattverdets betydning. Jeg tok i tillegg høyde for at Metodistkirken, i likhet med John Wesley, har satt arbeidet med teologien i sammenheng med forhold i kirken, livet og samfunnet. De vekslende omstendigheter vil derfor påvirke den som befinner seg i det teologiske verksted. Denne kontekstuelle og prosessuelle teologiske refleksjon har The United Methodist Church vært stolt av og pekt på som et av kjennetegnene ved kirken. Ville dette bety at det fra John Wesleys tid og frem til våre dager hadde vært en sterk utvikling i kirkens nattverdssyn, slik at det ble vanskelig å kjenne igjen linjen i det? Svaret på det spørsmålet har jeg gitt i oppgaven. For min egen del vil jeg tilføye at jeg har funnet større sammenheng enn jeg forventet og at jeg er blitt glad og overrasket over kirkens rike nattverdssyn.

Jeg har latt meg imponere av John Wesley og av hans vidsyn. Det gjelder også hans evne til å øse av den tidlige kirkes historie og hans klokskap til å sette det hellige måltid inn i en helhetstenkning omkring det kristne liv, hvor det både er snakk om en relasjon til Gud og til medmennesker. Metodistkirkens nattverdssyn har en rikdom i seg som strekker seg ut over det som har med syndenes forlatelse å gjøre. John Wesley poengterer også syndstilgivelsen, men sier samtidig at måltidet er inngangsporten til et rikere liv med Gud. Det er derfor fristende å avslutte med noen ord fra Wesley selv: The Lord's Supper is "the grand channel, whereby the grace of his Spirit was conveyed to the souls of all the children of God".²⁹⁵

---

²⁹⁵ This Holy Mystery, 2004: 5, Fra John Wesley's prekensamling: "Sermon on the Mount", hvor han går igjennom Bergprekenen.

Litteraturliste:

- Arendt, Rudolf: *Tænkning og tro. Religionsfilosofi, dogmatikk, etikk*. G.E.C.Gad forlag, København, 1975.
- Book of Discipline 2005, The Northern Europe Book of Discipline of the United Methodist Church*, The United Methodist Publishing House, Nashville, 2004.
- Book of Worship, The United Methodist*, UMC Publishing House, Nashville, 1992.
- Borgen, Ole E: *John Wesley on the Sacraments*, Gotthelf – Verlag, Zürich, 1972.
- Carder, Kenneth L., *Sermons on United Methodist Beliefs*, Abbingdon Press, Nashville, 1991.
- Chilcote, Paul W., *Wesleyan Tradition, A Paradigm for renewal*, Abbingdon Press, Nashville, 2002.
- Cobb Jr., John B: *Grace & responsibility*, Abbingdon Press, Nashville, 1995.
- Det nye testamentet*, Det Norske Bibelselskap, Oslo, 1978/85.
- Eimir, R: *På Bibelns grund*, bind I, Nye Bokförlags Aktiebolaget, Stockholm, 1970.
- Eimir, R: *På Bibelns grund*, bind II, Nye Bokförlags Aktiebolaget, Stockholm, 1970.
- Gunter W. Stephen, *Wesley and the Quadrilateral*, Abbingdon Press Nashville, 1997.
- Haddal, Ingvar: *John Wesley*, Nomi Forlag, Stavanger, 1966.
- Haddal Ingvar: *Vær fra vest*, Luther Forlag Oslo 1977.
- Hagen Odd: *Vår Kristne Tro*, Norsk Forlagsselskap, Oslo, 1953.
- Heizenrater, Richard P.: *The Poor and the People called Methodists*, Abbingdon press, Nashville, 2002.
- Helliesen, Øyvind: *Den kristne samtale*, Masteroppgave, Menighetsfakultet, Oslo, 2006.
- Henriksen, Jan-Olav: *Guds virkelighet*, Luther Forlag, Oslo 1994.
- Jennings Jr., Theodore W.: *Good News to the Poor*, Abbingdon Press, Nashville, 1990.
- Kimbrough, Jr.: *Orthodox and Wesleyan spirituality*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 2002.
- Klaiber/Marquardt: *Living Grace An Outline of United Methodist Theology*, Abbingdon Press, Nashville, 2001.
- Konversasjonsleksikon*, Aschehoug & Gyldendal, Oslo, 1978.
- Lester, Ruth: *Early Methodist Life and Spirituality, A Reader*, Kingswood Books, Abbingdon Press, Nashville, 2005.
- Limadokumentet, Dåp, nattverd og embete*, Norsk oversettelse ved Anne Berger Jørgensen, Verbum Forlag, Oslo, 1983.
- Lønning, Per: *Hva er kristendom*, Land og Kirke/Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, 1977.
- Maddox, Randy: *Responsible Grace*, Abbingdon Press, Nashville, 1994.

- Maddox, Randy: *Rethinking Wesley's Theology for contemporary Methodism*, Abbingdon Press, Nashville, 1998.
- Marquardt, Manfred: *John Wesley's social ethics. Praxis and principle*, Wipf and Stock Publishers 150 West Broadway, 2000.
- Meistad, Tore: *Frelsens veg, Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*, Alta Lærerhøgskole – Undervisning, 1992.
- Metodistkirkens lære – og kirkeordning*, Nord – Europas Sentralkonferanse, Nord – Europeisk utgave, 1997.
- Molland, Einar: *Kristenhetens kirker og trossamfunn*, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, 1976.
- Mæland, Jens Olav: *Konkordieboken*, Lunde Forlag, Oslo, 1985.
- Nilsen, E. Anker: *Kristendom for alvor*, Norsk Forlagsselskap, Oslo, 1958.
- Nådens fellesskap, Rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke*, Kirkens Informasjonstjeneste, Oslo 1994.
- Oden Thomas C., *Doctrinal Standards in the Wesleyan Tradition*, Zondervan Publishing House, Michigan, 1988.
- Outler, Albert C: *John Wesley*, Oxford University Press, New York, 1964.
- Ritualbok for Metodistkirken i Norge*, Norsk Forlagsselskap A/S, Oslo, 1991.
- Sannes, Kjell Olav: *Luthersk tro*, Lunde Forlag, Oslo, 1980.
- Works of John Wesley, The*, Volume 7, Baker Book House Company, Michigan, 1998.
- This Holy Mystery, A United Understanding of Holy Communion*, The General Board of Discipleship of The United Methodist Church, Nashville 2004.
- Tucker, Karen B.W.: *The Sunday Service of the Methodists*, Abbingdon Press, Nashville, 1996.
- Tucker, Karen B.W.: *American Methodist Worship*, Oxford University Press, New York, 2001.
- Vår tro, Metodistkirkens katekisme*, Norsk Forlagsselskap, Oslo, 1971.
- Williams, Colin: *John Wesley's Theology Today*, Abbingdon Press, Nashville, 1960.
- Wisløff, Fredrik: *Kirkens nådemidler*, Luther Forlag, Oslo, 1979.
- Wisløff, Carl Fr.: *Martin Luthers teologi*, Lunde Forlag, Oslo, 1983.
- Øverland, Per: *Hva kirken lærer*, Nomi Forlag, Stavanger, 1972.
- Aalen, Leiv: *Ord og sakrament*, Universitetsforlaget, Oslo, 1966.

